

ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΜΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥΣ ΚΗΠΟΥΣ
ΣΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ: Αδαμαντίδου Ελισάβετ, Μουντάκη Δήμητρα, Χαραλάμπους Γιώργος

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Γιαννούτσου Βασιλική

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ: Κλαμπατσέα Ειρήνη, Μπουγιατιώτη Φλώρα - Μαρία

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την επιβλέπουσα καθηγήτρια, Γιαννούτσου Βασιλική, που ήταν καθ'όλη τη διάρκεια της εργασίας και μας καθοδηγούσε και μας στήριζε. Επιπλέον θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τις συμβούλους, Κλαμπατσέα Ειρήνη και Μπουγιατιώτη Φλώρα για την πολύτιμη βοήθεια τους. Τέλος θέλουμε να ευχαριστήσουμε τις οικογένειες μας και τους φίλους μας που μας συμπαραστάθηκαν στις δύσκολες στιγμές.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	04
ABSTRACT	05
A.ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	06-23
A1.Παρουσίαση περιοχής	06-07
A2.Ιστορικά στοιχεία	08-09
A3.Αρχαιολογικός χώρος	10-11
A4.Αντίληψη της περιοχής	12-13
A5.Ανάλυση της περιοχής	14-15
A6.Επιλογή θέματος	16
A7.Παραδείγματα κοινοτικών κέντρων	17
A8.Επιλογή οικοπέδου	18-19
A9.Εργαστήρια	20
A10.Παραδείγματα κήπων	21
A11.Έρευνα αγοράς	22-23
B.ΣΥΝΘΕΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	24-29
B1.Σύνθεση κτιρίου	24-25
B2.Ανάλυση σύνθεσης-Προσβάσεις	26-27
B3.Διαρύθμιση κτιρίου	28-29
Γ.ΣΧΕΔΙΑ	30-37
Γ1.Κατόψεις	31-34
Γ2.Τομές	35
Γ3.Όψεις	36-37
Δ.Λεπτομέρειες σχεδίων	38-49
Δ1.Συντετμημένες τομές	39-41
Δ2.Επιλογή υλικών	42
Δ2.Λεπτομέρεια περσίδων	43
Δ4.Βιοκλιματικά διαγράμματα	44-45
Δ5.Φωτορεαλιστικά	46-49
Ε.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	50-51

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα της διπλωματικής είναι ο σχεδιασμός ενός Διαπολιτισμικού κέντρου στην Ακαδημία Πλάτωνος. Ο ανώτερος σκοπός του έργου είναι η προώθηση μια βιώσιμης, αυτόνομης κοινότητας που στηρίζεται στο σεβασμό και την αλληλεγγύη. Δίνεται μεγάλη βάση στον χαρακτήρα της περιοχής ο οποίος εμπνέει τη σύνθεση, τις λειτουργίες που ορίζουμε και την ένταξη του τελικού σχεδιασμού στο περιβαλλον του. Σύμφωνα με τις προκειμενες αρχες οδηγουμαστε στη δημιουργία ενός προγράμματος που περιλαμβάνει ως βασικές λειτουργίες τους κοινοτικούς κήπους και τα εργαστήρια χειρονακτικού χαρακτήρα. Αυτά οραματίζονται ως καθημερινές εκπαιδευτικές δραστηριότητες μέσω των οποίων τα άτομα της γειτονιάς θα έχουν τη δυνατότητα να κοινωνικοποιηθούν, να δημιουργήσουν και δευτερευόντως να ενισχύσουν την τοπική οικονομία. Τα στάδια της επικοινωνίας που προωθούνται είναι η γνωριμία, η αποδοχή, η συνεργασία και εν τέλει η ένταξη των διαφορετικών πολιτισμών στην κοινωνία. Τονίζουμε επίσης την αξία της διαπολιτισμικότητας δίνοντας τη δυνατότητα στους κατοίκους να μοιραστούν οι ίδιοι γνώσεις της κουλτούρας τους σε πολυλειτουργικούς χώρους και αίθουσες της σύνθεσης. Τέλος, αφιερώνουμε ένα κομμάτι της έρευνας στην βιοκλιματική λειτουργία της κατασκευής, στοχεύοντας στην καλύτερη ποιότητα χώρων αλλά και την όξυνση της περιβαλλοντικής συνείδησης.

ABSTRACT

The subject of the thesis is the design of an Intercultural center at the Academia Platonos. The higher purpose of the project is to promote a sustainable, autonomous community based on respect and solidarity. The character of the area is of great importance for the project and it inspires the composition, the functions we define and the integration of the final design into its environment. In accordance with these principles we are led to create a program that includes community gardens and workshops as key functions. These are envisioned as daily educational activities through which the neighbors will have the opportunity to socialize, create and strengthen the local economy. The stages of communication that are promoted are acquaintance, acceptance, cooperation and ultimately the integration of different cultures into society. We also underline the value of interculturality by enabling residents to share their own knowledge of their culture in the multi-functional spaces of the synthesis. Finally, we dedicate a part of the research to the bioclimatic function of the construction, aiming at the best quality of spaces but also the sharpening of environmental consciousness.

A1. Παρουσίαση περιοχής

Ένα ζήτημα που αποτέλεσε βάση για την εξέλιξη της πρότασής μας αποτελεί η έννοια της διαπολιτισμικότητας. Ο όρος διαπολιτισμικότητα χρησιμοποιείται για να δηλώσει μια διαλεκτική σχέση, μια δυναμική διαδικασία αλληλεπίδρασης και αμοιβαίας αναγνώρισης και συνεργασίας ανάμεσα σε άτομα διάφορων εθνικών/ μεταναστευτικών ομάδων.¹ Σχετίζεται με την αποδοχή της κουλτούρας, του τρόπου σκέψης του άλλου, όχι αποκλειστικά με βάση τις γνώσεις, αλλά τον πολιτισμό γενικότερα. Περιλαμβάνει και προάγει τη δυνατότητα των ατόμων να δημιουργούν και να διαμορφώνουν κοινές ταυτότητες.² Στη σύγχρονη κοινωνία, η μετακίνηση πληθυσμών αποτελεί γεγονός και επομένως η αλληλεπίδραση ξένων στοιχείων είναι αναπόφευκτη. Παρατηρούμε και στη δική μας κοινωνία τη στη χωρική συνύπαρξη διαφορετικών πολιτισμών άρα και συνθησιών, χαρακτηριστικών και αντιλήψεων. Στόχος μας είναι τα στοιχεία αυτά να μην αποτελέσουν λόγω αποξένωσης και περιθωριοποίησης αλλά να λειτουργήσουν ενοποιητικά προς

τους κατοίκους. Φανταζόμαστε με αυτό τον τρόπο μια κοινότητα ενωμένη και ανοιχτή προς το διαφορετικό.

Η Ακαδημία Πλάτωνος είναι συνοικία του δήμου Αθηναίων. Η ευρύτερη περιοχή μελέτης ορίζεται από την Λεωφόρο Κηφισού, την Λεωφόρο Αθηνών, τη Λένορμαν και την Κωνσταντινουπόλεως. Βρίσκεται μεταξύ των Δυτικών προαστίων και του κέντρου και αποτελεί τη βόρεια απόληξη του Ελαιώνα, γεγονός που αποτυπώνεται στην ταυτότητα της περιοχής με τη συνύπαρξη δραστηριοτήτων δευτερογενούς τομέα και κατοικίας. Ιδιαίτερα εστιάζουμε στην περιοχή γύρω από το αρχαιολογικό πάρκο της Ακαδημίας Πλάτωνος και στα βορειοδυτικά του, όπου συγκροτείται από τμήματα των γειτονιών με τοπωνύμια “Κολοκυνθού”, “Κολωνός” και “Ακαδημία Πλάτωνος”.³

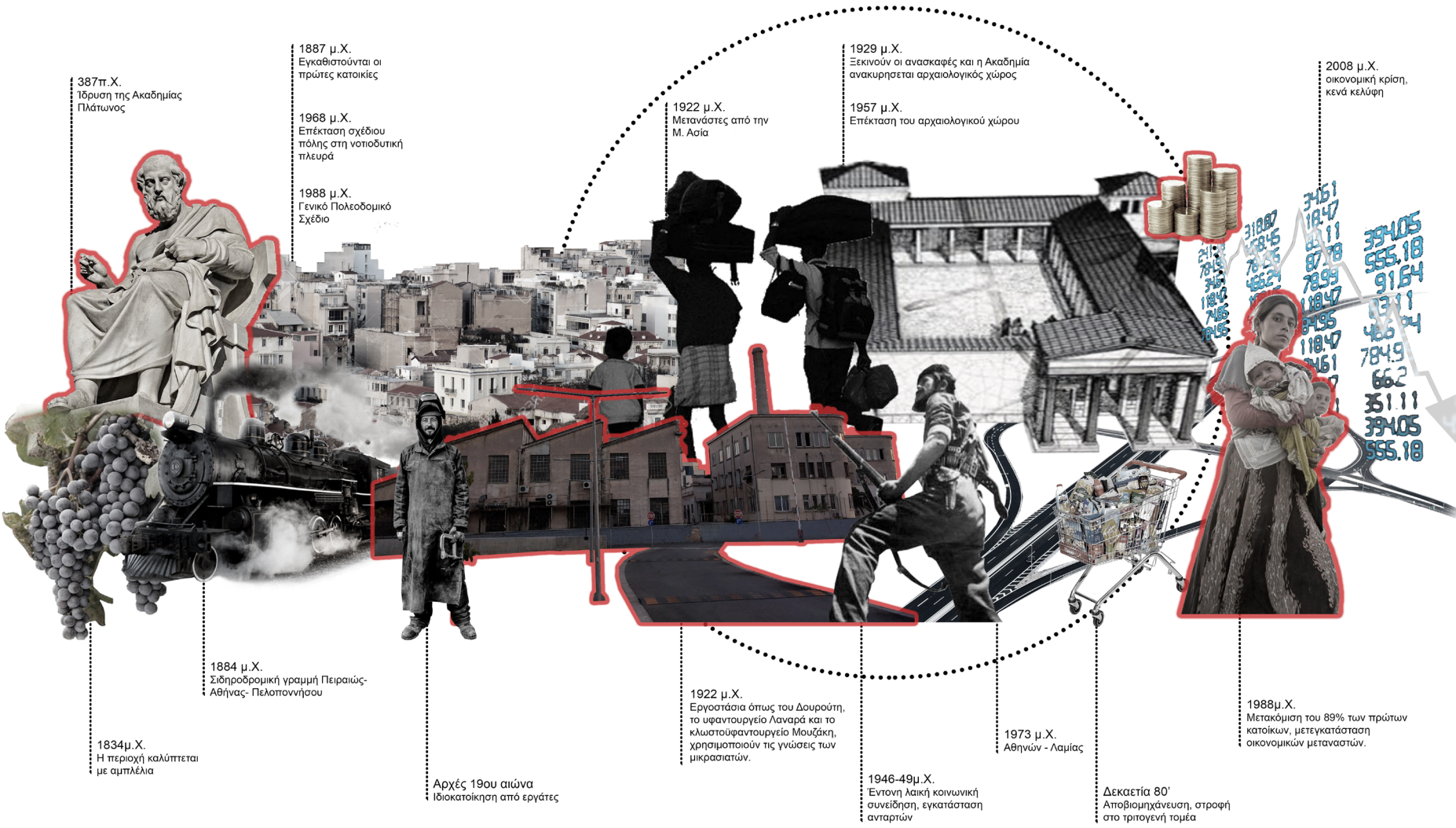
¹ El.wikipedia.org. n.d. Διαπολιτισμική εκπαίδευση – Βικιπαίδεια.

² Αρτέμη, Ε., 2015. Διαπολιτισμικότητα, πολυπολιτισμικότητα, Ξενοφοβία και εθνική ταυτότητα.

³ El.wikipedia.org. n.d. Ακαδημία Πλάτωνος (Αθήνα)

1.Χάρτης συνδέσεων
Πηγή:Ιδία σχεδίαση

A2. Ιστορικά στοιχεία

Η περιοχή της Ακαδημίας Πλάτωνος πρωτοκατοικήθηκε στη νεολιθική εποχή και οφείλει την ονομασία της στον ήρωα Ακάδημο. Αργότερα ιδρύθηκε η φιλοσοφική σχολή “Ακαδημία” από τον Πλάτων το 387 π.Χ. η οποία και λειτουργούσε μέχρι και το 529 μ.Χ.⁴ Για πολλά χρόνια αποτελεί καλλιεργήσιμη εκταση και προαστιο της Αθήνας χωρίς ιδιαίτερη κατοίκηση.⁵

Η σύγχρονη ιστορία της ξεκινάει από τα τέλη του 19ου αιώνα, με την εγκατάσταση κατοικιών στο βόρειο τμήμα του Ελαιώνα. Χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η ιδιοκατοίκηση από εργάτες οι οποίοι δουλεύουν στις γειτονικές βιομηχανικές περιοχές. Η ενταξη στο σχέδιο πόλης ξεκινάει από το 1887. Το 1917 το Σχέδιο Πόλης επεκτείνεται κατόπιν πιέσεων των κτηματιών της αγροτικής τότε περιοχής για οικοπεδοποίηση.⁶

Το 1922 ένα κύμα προσφύγων από την Μικρά Ασία εγκαθίσταται κοντα στον Κηφισό, σε αυθαίρετες κατοικίες. Τότε δημιουργούνται νέα εργοστάσια που χρησιμοποιούν τις γνώσεις και το εργατικό δυναμικό των μικρασιατών.

Εξαιτίας της φρενήρους οικιστικής ανάπτυξης της Αθήνας, στην Ακαδημία Πλάτωνος αναπτύσσονται ασύμβατες κατοικίες χωρίς να εντάσσονται στο σχέδιο πόλης. Η περιοχή ήταν καλός κόμβος λόγω της βιομηχανικής απασχόλησης, του Κηφισού και της γειτνίασης με τις αγορές της Αθήνας. Το 1963 το Ρυθμιστικό Σχέδιο επεκτείνεται ως τον Κηφισό και το 1968 θεσμοθετείται Ρυμοτομικό Σχέδιο για την περιοχή νοτιοδυτικά του πάρκου. Το 1973, εγκαταστάθηκε η Αθηνών-Λαμίας πάνω από τον Κηφισό και υποβάθμισε ακόμη περισσότερο την περιοχή, αυξάνοντας τις

ασύμβατες κατοικίες .

Χαρακτηριστικό της περιόδου της Μεταπολίτευσης είναι η αποβιομηχάνιση της πόλης. Έτσι οριοθετείται η ζώνη ΒΙΟΠΑ, την οποία ακολουθεί η αναστολή αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας βιομηχανικών μονάδων εντός των ορίων κατοικίας. Ως αποτέλεσμα δημιουργούνται πολλές νεκρές ζώνες και κενά κελύφη.⁷

Ύστερα από την ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ, η οικονομική κατάσταση της μεσαίας τάξης άλλαξε, οι πολίτες άφησαν τον δευτερογενή τομέα και ξεκίνησαν να δουλεύουν στον τριτογενή. Έτσι, το 89% των πρώτων κατοίκων της Ακαδημίας Πλάτωνος μετακομίζει σε καλύτερα προάστια, ενώ στη περιοχή εγκαθίστανται μουσουλμάνοι της Θράκης, Ρομά και οικονομικοί μετανάστες από τα Βαλκάνια.

Λόγω της οικονομικής κρίσης του 2008, οι μεταναστευτικές ροές που έμειναν στην περιοχή και στήριξαν τις μικρές επιχειρήσεις, μετεγκαθίστανται σε άλλες χώρες, δημιουργώντας κενά κελύφη.⁸

⁴ Ελένη Σπ. Μπάνου, “Ακαδημία Πλάτωνος” σελίδα 15, Εφορεία Αρχαιοτήτων Αθηνών. Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Αθήνα 2015

⁵ Μπίρης Κ., Αι Αθήναι: ΑΠΟ ΤΟΥ 19ου ΕΙΣ ΤΟΝ 20ον ΑΙΩΝΑ, Μέλισσα, Αθήνα, 2005.

⁶ Μουλαρά Σ., Τριανταφύλλου Μ., 2011, Διερεύνηση των παραγόντων που επηρεάζουν τις δυναμικές εξέλιξης στην Ακαδημία Πλάτωνος, Αθήνα

⁷ Περπινιά Σοφία, κ.α., Το ζήτημα της μεθοδολογίας και της θεωρίας στο σχεδιασμό του χώρου, Αθήνα ,2014.

⁸ Μουλαρά Σ., Τριανταφύλλου Μ., 2011, Διερεύνηση των παραγόντων που επηρεάζουν τις δυναμικές εξέλιξης στην Ακαδημία Πλάτωνος, Αθήνα

A3. Αρχαιολογικός χώρος

Όσον αφορά τον αρχαιολογικό χώρο της Ακαδημίας πλάτωνος η μετατροπή του σε χώρο πρασίνου είναι σχετικά πρόσφατη. Το παρκο έχει παίξει σημαντικό ρόλο κατά τα χρόνια για την ένταξη της περιοχής στον αστικό ιστό και έχει τονίσει την ανάγκη ανάδειξής της. Αυτό πρακτικά το αντιλαμβανόμαστε από τη δημιουργία σχεδίων ανάπλασης και τη γενικότερη προσπάθεια αναβάθμισης των υποδομών της.⁹ Το πάρκο σήμερα αποτελεί ένα βασικό πόλο εκτόνωσης όπου συγκεντρώνονται όλοι οι κάτοικοι της γειτονιάς αλλά και των γύρω περιοχών. Το συγκεκριμένο έχει ισχυρή πολιτισμική αξία καθώς τα τελευταία χρόνια θεωρείται χώρος ελεύθερης έκφρασης καθημερινών πρακτικών και χώρος φιλοξενίας πολλών διαφορετικών πολιτισμών. Εκεί γίνεται αισθητή η πολυπολιτισμικότητα της περιοχής.

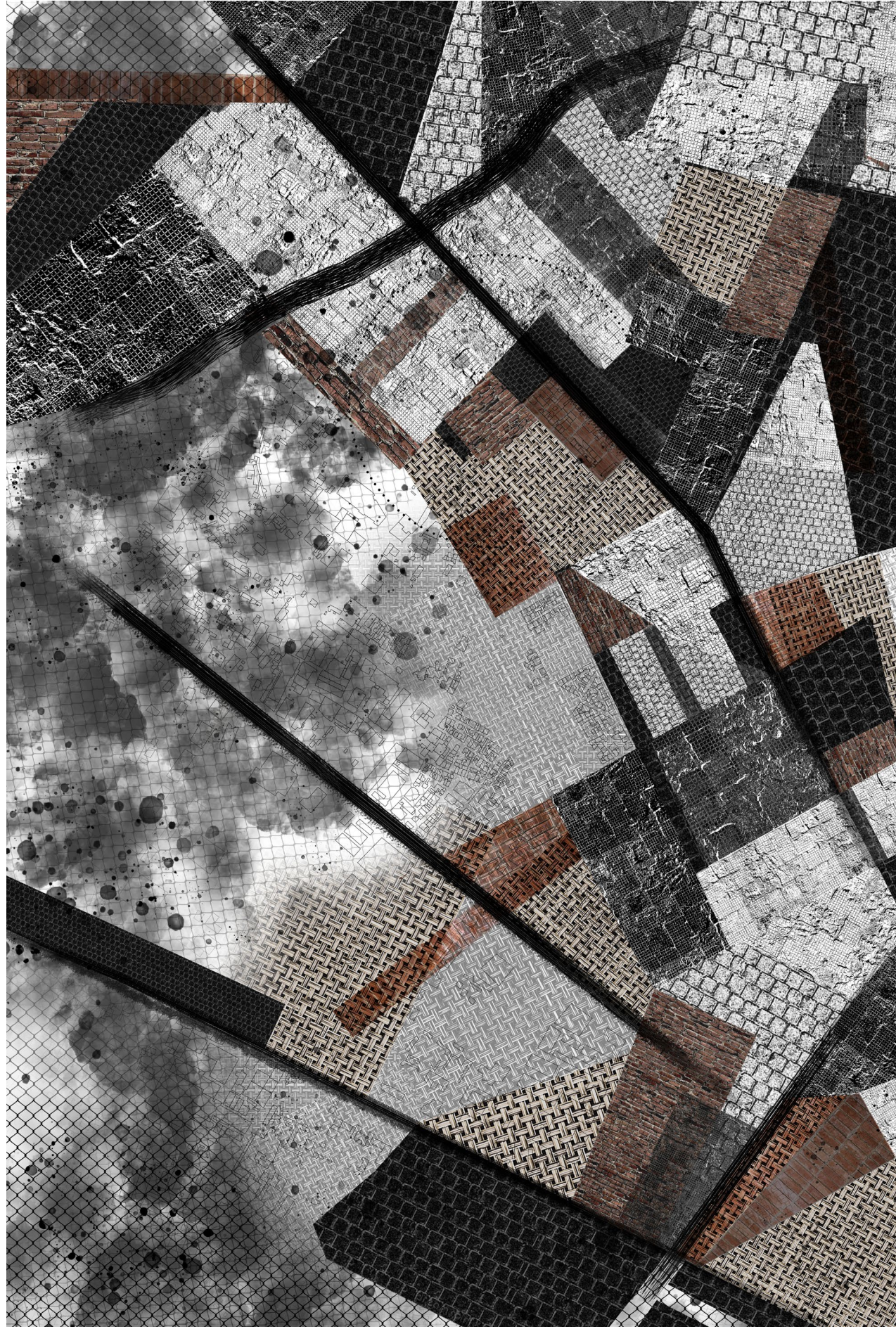
4. Κοινωνικά στοιχεία
Πηγή: Ιδία επεξεργασία
από: ΕΛΣΤΑΤ, 2011

A4. Αντίληψη της περιοχής

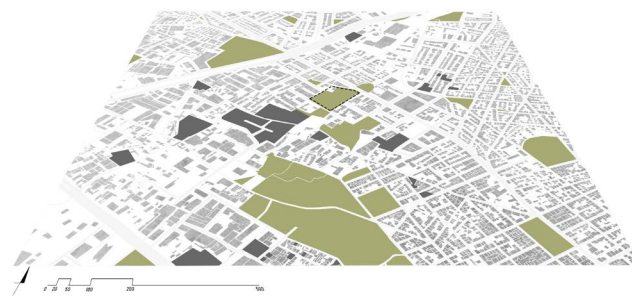
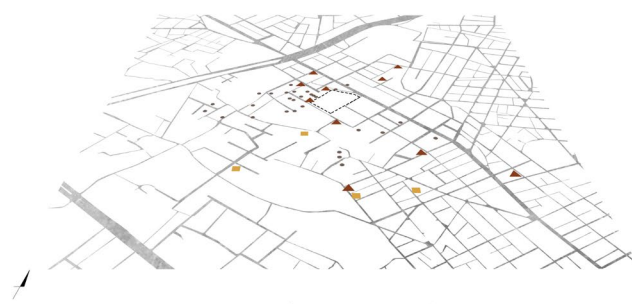
Μορφολογικά, την περιοχή στο παρελθόν χαρακτήριζαν η ιδιαίτερη φυσική ομορφιά λόγω της βλάστησης και του Κηφισού ποταμού. Από αυτά αλλά και εξαιτίας της θέσης της στο λεκανοπέδιο προέκυπταν οι ευνοϊκές κλιματικές συνθήκες. Ακόμα και σήμερα το φυσικό στοιχείο γίνεται αντιληπτό λόγω της διατήρησης ορισμένων αγροτικών εκτάσεων μέσα στον αστικό ιστό, αλλά και λόγω της ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου της Ακαδημίας. Παρολα αυτά είναι γεγονός πως η σημερινή εικόνα δεν είναι τόσο ειδυλλιακή εξαιτίας της εγκατάστασης παραγωγικών μονάδων, της μόλυνσης του Κηφισού και της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από τις λεωφόρους που την περικλείουν.¹⁰ Συναντάμε σε πολλά σημεία δίπολα εγκατάλειψης και κατοίκησης, γονιμής και αγονής γης, ηρεμίας και έντασης. Συνολικά μεταφράζεται ως ένα περιβάλλον που μπορεί να υποστηρίξει πολλές ποιότητες χώρου.

Σε μία προσπάθεια απόδωσης του απογυμνωμένου χαρακτήρα

της περιοχής, έγινε χρήση διαφόρων συμβολισμών ανάλογα με τη γεωμετρία της πόλης. Τοποθετούνται διάφορα υλικά και μεγέθη ανάλογα με το χώρο, απεικονίζοντας την αίσθηση του περιπατητή. Για παράδειγμα, η ερειπωμένη βιομηχανική περιοχή παρουσιάζεται με καπνό και συρματόπλεγμα ως άβατο-τοξικό περιβάλλον, ενώ πλησιάζοντας στην πυκνή δόμηση υπάρχουν υλικότητες σαν το τούβλο και το μπετόν, δημιουργώντας τον πυκνό αστικό ιστό.

5. Αντιληπτικός χάρτης
Πηγή: ίδια σχεδίαση

A5.Ανάλυση της περιοχής

Βάσει του πολεοδομικού ιστού της υπό μελέτη περιοχής μπορούμε να διακρίνουμε δύο υποπεριοχές με σαφώς διαφορετικά χαρακτηριστικά. Αδρομερώς στα βορειοανατολικά του πάρκου εκτείνεται η οργανωμένη περιοχή γενικής κατοικίας με αυστηρό Ιπποδάμειο σύστημα και μικρές ιδιοκτησίες. Πρόκειται για μια πυκνοδομημένη γειτονιά της Αθήνας που τα κυριότερα προβλήματα της είναι η έλλειψη ελεύθερων κοινόχρηστων χώρων και η ανεπάρκεια κοινωφελών χρήσεων. Νοτιοδυτικά του πάρκου εντοπίζεται μια περιοχή που φαινομενικά δεν παρουσιάζει τον ίδιο βαθμό οργάνωσης. Είναι η περιοχή όπου κυρίως αναπτύσσεται ο δευτερογενής τομέας και αποτελεί το λειτουργικό τμήμα των δραστηριοτήτων της με εργαστήρια, βιοτεχνίες, συνεργεία και αποθήκες χονδρεμπορίου. Οι δραστηριότητες αυτές είναι μικρής και μεσαίας κλίμακας, μη οχλούσες και μέσω αυτών συντηρείται μεγάλος αριθμός νοικοκυριών. Διάσπαρτα εντοπίζονται κατοικίες, γραφεία, σχολεία, γήπεδα και αγροτικές εκτάσεις. Η έκταση χαρακτηρίζεται από χαμηλή δόμηση και κάλυψη γης, μεγάλες ιδιοκτησίες και ανοργάνωτο οδικό δίκτυο. Επίσης γύρω από το πάρκο της Ακαδημίας βρίσκουμε οικόπεδα προς

απαλλοτρίωση από την Αρχαιολογική Υπηρεσία Αναγνωρίζουμε επίσης μια προσπάθεια κοινωνικής αλληλεγγύης σε πολλές αποκλεισμένες ομάδες όπως μετανάστες, παιδιά με ειδικές ανάγκες και παιδιά σε δυσχερείς οικογενειακές συνθήκες, μέσω προγραμματισμένων δράσεων και οργανισμών. Λειτουργούν επίσης συλλογικές κουζίνες, δωρεάν μαθήματα, ανταλλακτικό παζάρι, διανομή σπόρων κ.α. δράσεις που δεν καταγράφονται σε χάρτη. Αξίζει να σημειώσουμε τα κοινωνικά δίκτυα που έχουν διαμορφώσει οι κάτοικοι που παρά τις κρατικές παρεμβάσεις για τη δημιουργία της Νομαρχίας των Αθηνών, ενός Mall και γραφείων, αυτοί ενεργοποιήθηκαν και με συλλογική δράση απέτρεψαν την απόφαση.^{11,12}

¹¹ Καλαντίδης Γ., Η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας,

¹² Μουλαρά Σ., Τριανταφύλλου Μ., 2011, Διερεύνηση των παραγόντων που επηρεάζουν τις δυναμικές εξέλιξης στην Ακαδημία Πλάτωνος, Αθήνα

Α6.Επιλογή θέματος

Ύστερα από αυτή την ανάλυση γίνεται πιο ξεκάθαρη η επιλογή της περιοχής. Τα χαρακτηριστικά που μας ενέπνευσαν είναι:

- κοινωνική συνθεση -ελλειψη δημοσιων χωρων για συνδιαλλαγή κατοίκων
- ανάγκη αναζωογόνησης γειτονιάς
- ενθάρρυνση δρασεων απο τοπικες κοινοτητες
- μεγάλα κενά οικόπεδα
- εφορο εδαφος για καλλιέργειες
- εν δυνάμει εργατικά χέρια που έχουν ανάγκη οικονομικής ενίσχυσης

Εμβαθύνοντας στο θεωρητικό υπόβαθρο για την υποστήριξη του θέματος εστιάσαμε σε μερικές κρίσιμες έννοιες και πρωτίστως τη σημασία των κοινοτικών κέντρων. Πρόκειται για τοποθεσίες όπου τα μέλη μιας κοινότητας συγκεντρώνονται για ομαδικές δραστηριότητες, κοινωνική υποστήριξη ή ενημέρωση.

Αποτελούν επίσης χώρο κοινωνικής δικτύωσης των επισκεπτών και ενθαρρύνουν τις συλλογικές πρωτοβουλίες. Επομένως συμβάλλουν στη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής στη γειτονιά.¹³ Η οργάνωση των δράσεων που αναλαμβάνουν χωρίζεται στο επίπεδο διαχείρισης, το επίπεδο εθελοντισμού και το επίπεδο συμμετεχόντων.¹⁴ Η δική μας παρέμβαση αφορά ένα καθαρά κοσμικό κοινοτικό κέντρο με βασικό στόχο την αλληλεπίδραση των μελών του, η οποία θα προωθείται μέσα από οργανωμένες δραστηριότητες. Σχεδιάζεται ως κυβερνητική ιδιοκτησία με τοπική ηγεσία η οποία θα προγραμματίζει τις εκδηλώσεις και θα διαχειρίζεται τα ζητήματα του κέντρου.

¹³Rick Van Urk, 2022. How can a community center contribute to social cohesion?

¹⁴ En.wikipedia.org. n.d. Community centre

A7. Παραδείγματα κοινοτικών κέντρων

Στη συνέχεια έγινε μία σχετική έρευνα κέντρων αντίστοιχης δομής και λειτουργίας για την καλύτερη κατανόηση των αναγκών στέγασης. Βασικό παράδειγμα αποτελεί το διαπολιτισμικό κέντρο στα Γιάννενα. Με την επανάχρηση ενός νηπιαγωγείου δημιουργείται ένας πολυχώρος που έχει ως στόχο να στηρίξει τους ανθρώπους που εγκατέλειψαν την πατρίδα τους, προσφέροντάς τους τη δυνατότητα να αλληλοεπιδρούν με την τοπική Κοινότητα.¹⁵ Κατόπιν ξεχωρίζουμε το “SOS Children’s Villages Internation-

al” στο Σικάγο.¹⁶ Σε επίπεδο οργάνωσης οι πολυλειτουργικοί δημόσιοι χώροι στο κτίριο ενθαρρύνουν τη μάθηση και την κοινωνική αλληλεπίδραση. Τέλος παρουσιάζεται το πρόγραμμα InBáze 2020 στην Πράγα το οποίο στοχεύει δημιουργήσει έναν ασφαλή και ανοιχτό χώρο για καλύτερη κατανόηση μεταξύ ανθρώπων διαφορετικών πολιτισμών.¹⁷

7. Μικρή Πόλη

Πηγή: Ioannina.gr. n.d. Σε λειτουργία το Διαπολιτισμικό Κέντρο Κοινωνικής Ένταξης

8. SOS children’s village lavezzorio

Πηγή: World-architects. 2015. SOS Children’s Villages Lavezzorio Community Center.

9. InBaze 2020 II

Πηγή: InBáze, z. s. 2020. InBáze 2020 Community Center II

¹⁵Ioannina.gr. n.d. Σε λειτουργία το

Διαπολιτισμικό Κέντρο Κοινωνικής Ένταξης

¹⁶ World-architects. 2015. SOS Children’s

Villages Lavezzorio Community Center.

¹⁷ InBáze, z. s. 2020. InBáze 2020 Community

Center II

GOOD PRACTICE

#ICities

A8.Επιλογή οικοπέδου

Για τη στέγαση της συγκεκριμένης λειτουργίας έγινε διεξοδική έρευνα η οποία μας οδήγησε στον οριοθετημένο χώρο όπως φαίνεται στον χάρτη. Συγκεκριμένα, βασικό κριτήριο για την επιλογή του αποτέλεσε:

- θέση ανάμεσα σε βιοτεχνικό και οικιστικό κομμάτι
- γειτνίαση με τον αρχαιολογικό χώρο
- εγγύτητα με εκπαιδευτικά και κοινωνικά ιδρύματα
- μέτωπο στην Λένορμαν
- προηγούμενη χρήση ως αστικές καλλιέργειες¹⁸

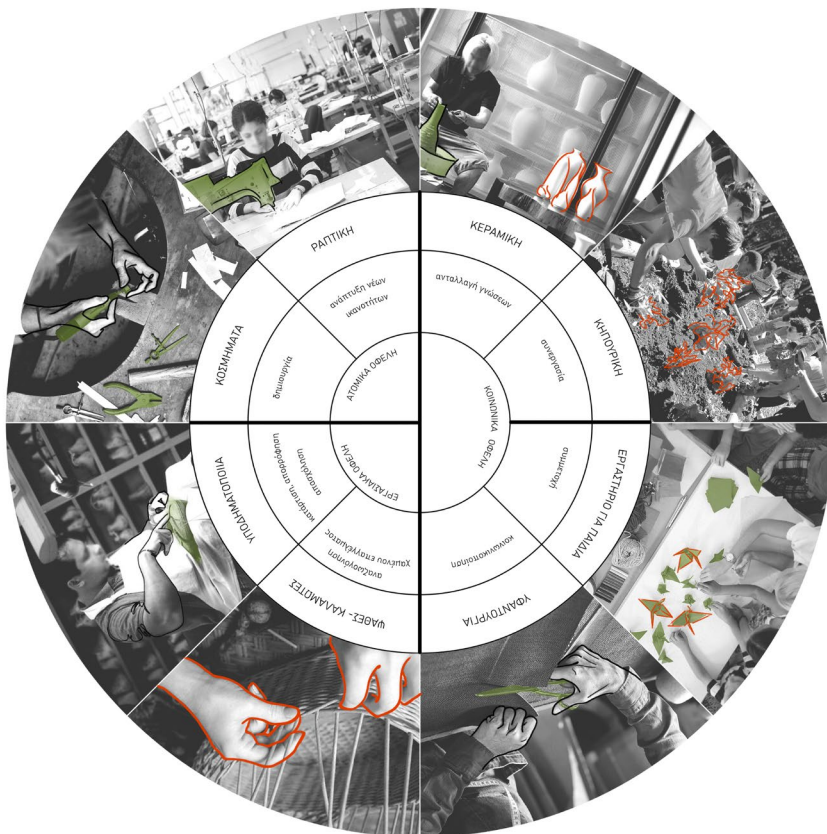

ΖΗΝΟΔΩΡΟΥ

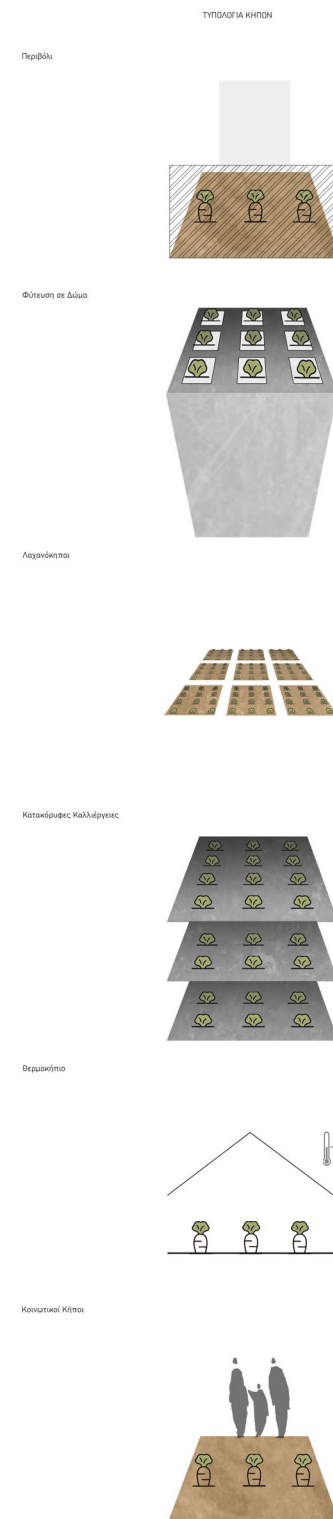
ΛΕΝΟΡΜΑΝ- ΜΕΛΑΜΠΟΔΟΣ

A9.Εργαστήρια

Σύμφωνα με τις χρήσεις και την ιστορία της γειτονίας, βασικό ρόλο στη λειτουργία του κοινοτικού κέντρου που σχεδιάζουμε είναι τα εργαστήρια χειρωνακτικού χαρακτήρα. Η εξειδίκευσή τους ορίζεται σύμφωνα με την ανάλυση του δευτερογενούς τομέα που ενεργοποιείται εκεί. Η λειτουργία αυτή στοχεύει στην εκπαίδευση των επισκεπτών ενώ ταυτόχρονα δίνει τη δυνατότητα αναβίωσης παλιών ή ξενόφερτων τεχνοτροπιών. Έτσι η εκπαίδευση που παρέχεται μπορεί να λειτουργήσει ως εκτόνωση ή βιοποριστική δραστηριότητα. Ο σκοπός αυτής της λειτουργίας σε κοινωνικό επίπεδο είναι η ενθάρρυνση της επικοινωνίας και της σύνδεσης μέσα από μια τέχνη και ένα κοινό ενδιαφέρον που εκφράζεται σε μια κοινή γλώσσα.

A10. Παραδείγματα κήπων

Επανερχόμαστε στο ζήτημα της γόνιμης γης και των εύφορων εδαφών. Στη σύγχρονη αρχιτεκτονική η πρακτική των καλλιεργειών έχει χρησιμοποιηθεί σε πολλές περιπτώσεις για την ενθάρρυνση της κοινωνικοποίησης. Στην έρευνα μας πάνω στις τυπολογίες των αστικών καλλιέργειών ξεχωρίσαμε τους κοινοτικούς κήπους ως μεσο που θα θέλαμε να χρησιμοποιήσουμε για τον σκοπό μας.

Οι κοινοτικοί κήποι, μέσω κοινής εργασίας και καθηκόντων, διαμορφώνουν στα μέλη της πνεύμα συνεργασίας και συμμετοχής από τα οποία προκύπτει η κατανόηση και η δημιουργικότητα. Θεωρούμε ότι σύγχρονες πόλεις χρειάζονται τέτοιες κοινότητες για να αποτρέψουν την ανωνυμία και να ενισχύσουν τις διαπροσωπικές σχέσεις και γι αυτό τις εντάσσουμε στο πρόγραμμά μας με τον εργαστηριακό τους χαρακτήρα.

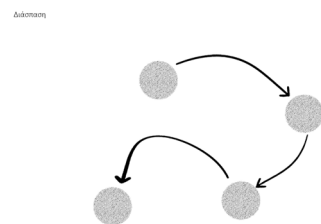
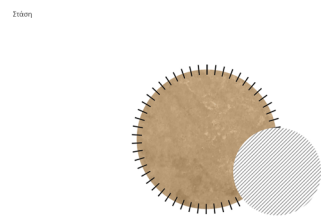
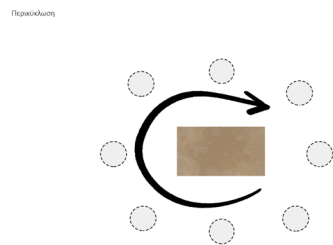
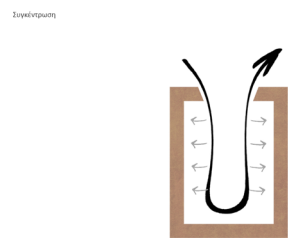
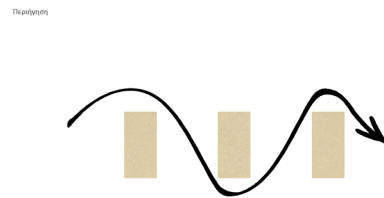
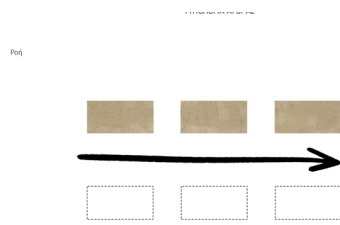
15. Κοινοτικοί κήποι Κρακοβία
Πηγή: Kreinin, H., n.d. Krakow Community Gardens.

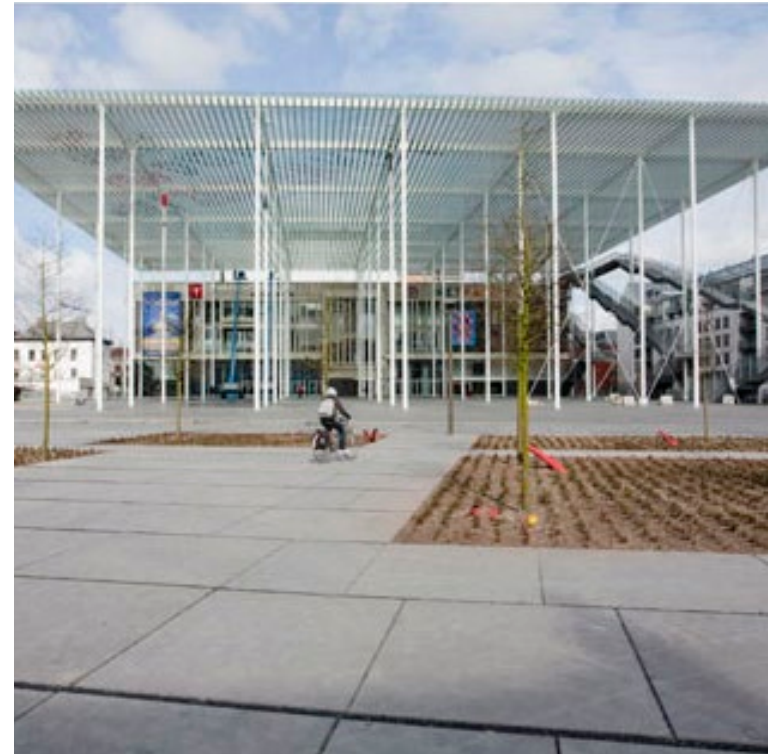
16. Le jardin d'guill

Πηγή: Cambien, A., 2022. Le jardin partagé...entre utopie sociale et projet urbain!

17. Δημοτικοί κήποι Άγιου Δημητρίου

Πηγή: Dad. n.d. Δημοτικοί Λαχανόκηποι.

A11: Έρευνα αγοράς

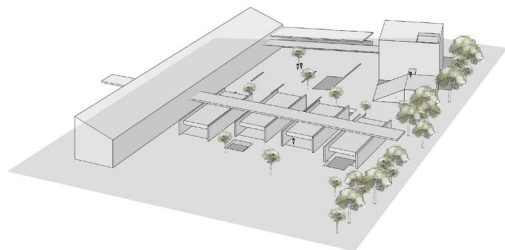
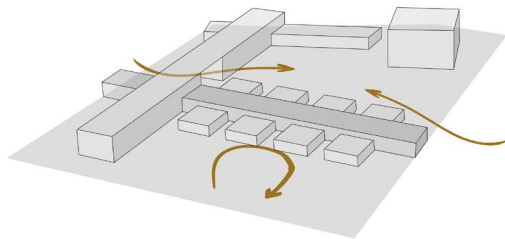
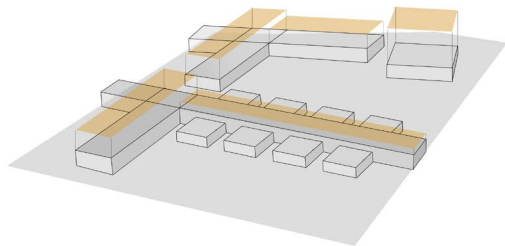
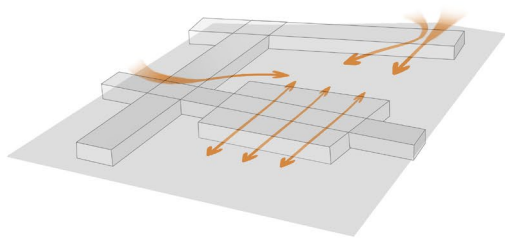
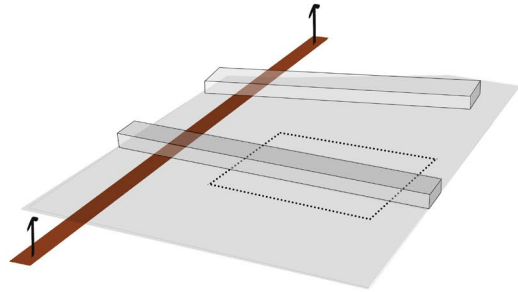
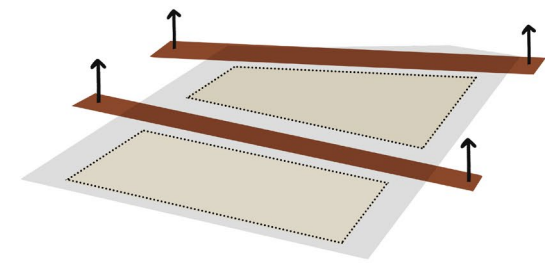
Σχετικά με το παραγωγικό κομμάτι των προαναφερόμενων λειτουργιών σκεφτήκαμε την δυνατότητα έκθεσης των προϊόντων σε έναν χώρο αγοράς με τη μορφή ανταλλακτικού ή εναλλακτικού εμπορίου. Έτσι ερευνούμε διεθνή παραδείγματα με αντίστοιχη δομή. Ενδεικτικά έχουμε τη δημοτική αγορά της Κυψέλης που έχει καταφέρει να εξελιχθεί σε σημείο συνάντησης και αναφοράς για το Αθηναϊκό κοινό, με βασικούς άξονες τον πολιτισμό, την εκπαίδευση, αλλά και την κοινωνική επιχειρηματικότητα. Η αγορά διαθέτει έναν χώρο σε μορφή “αστικού σαλονιού” με δυνατότητα να υποστηρίξει παντός τύπου εκδηλώσεις.¹⁹ Ενδιαφέρον έχει ακόμα η πλατεία θεάτρου στην Ανβέρσα που λειτουργεί αντίστοιχα ως παζάρι με περιοδικές κατασκευές ενώ παράλληλα φιλοξενεί εκδηλώσεις και ελεύθερες δραστηριότητες.²⁰ Η τελευταία αγορά μας δίνει μια ειδυλλιακή εικόνα ενός χώρου κοινωνικής αλληλεπίδρασης και συνεργασίας των καλλιτεχνών. Εκεί μπορούν να εκθέτουν την τέχνη και τις κατασκευές τους και ταυτόχρονα να γίνεται επί τόπου εργασία.²¹

¹⁹ Kypseli Municipal Market. n.d. #OloiMiaKipseli.

²⁰ Lacombe, S., 2014. Le Pamphlet | La place du Théâtre.

²¹ Jarz, H., 2010. Artist's Colony Market / Atelier Architects.

Β1.Σύνθεση κτιρίου

Στην περιοχή παρέμβασης παρατηρείται η παρουσία δύο αξόνων, η οδός Μελάμποδος, η οποία οριοθετεί το πρόσωπο του οικοπέδου προς τον άξονα της Λένορμαν, και η οδός Ηρούς, της οποίας η επέκταση χωρίζει το οικόπεδα σε δύο τμήματα.

Οι δύο αυτοί άξονες τέμνονται από μία χάραξη, η οποία διέρχεται από την είσοδο του σχολείου της περιοχής, εντείνοντας τη μεταξύ τους σχέση ως περιβάλλοντα εκπαίδευσης και μάθησης με μια γραμμική πορεία. Επάνω σε αυτές τοποθετήθηκαν επιμήκεις όγκοι, οι οποίοι τέμνονται ώστε να διαμορφωθούν οι προσβάσεις κάθετα σε αυτούς. Στον άξονα της οδού Ηρούς, τοποθετούνται εγκάρσια στοιχεία, δημιουργώντας ένα φίλτρο μεταξύ των δύο τμημάτων του οικοπέδου.

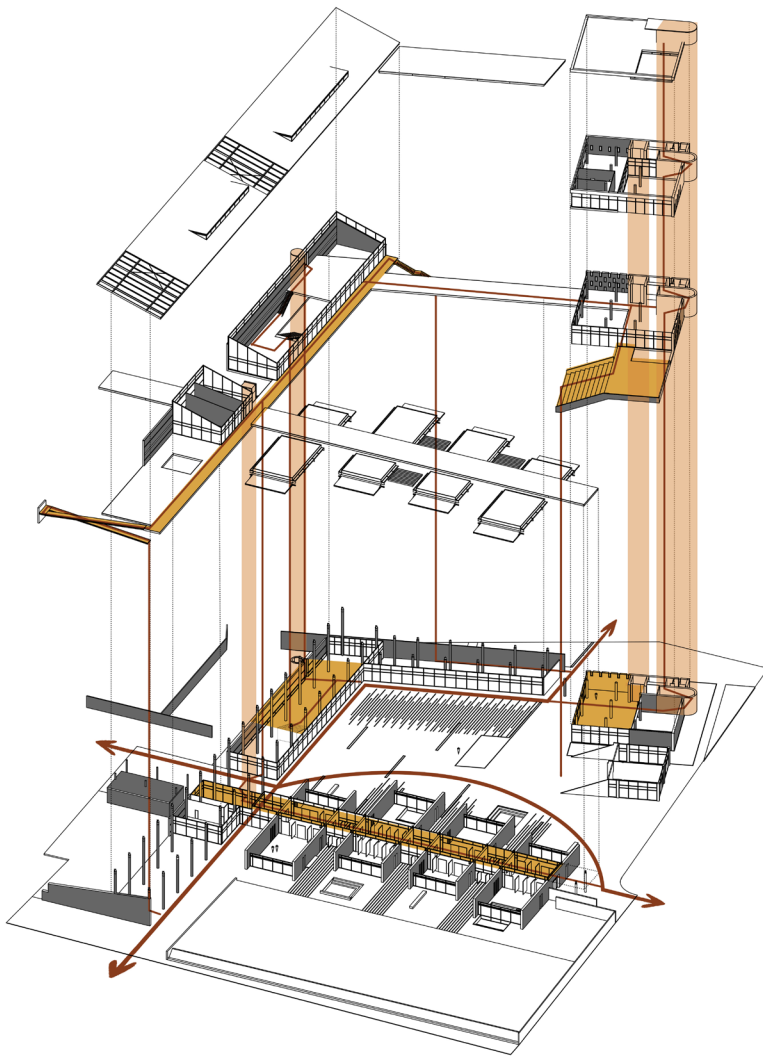
26. Τοπογραφικός χάρτης 1:500
Πηγή: Ιδία σχεδίαση

B2.Ανάλυση σύνθεσης-Προσβάσεις

Η πρόσβαση στο οικόπεδο μπορεί να γίνει μέσω τεσσάρων εισόδων, ορισμένων στις τέσσερις πλευρές του. Η κύρια πρόσβαση γίνεται από τον κόμβο της οδού Μελάμποδος και Λένορμαν, καθώς είναι πολυσύχναστος δρόμος με έντονη κίνηση και πρόσβαση στη συγκοινωνία. Ένας όγκος κυβικού σχήματος αναπτύσσεται σε τρία επίπεδα, σηματοδοτώντας την κύρια είσοδο. Η ροή της κίνησης επεκτείνεται γραμμικά, διασχίζοντας το οικόπεδο κατά μήκος μέσω μίας στοάς, επάνω στη κάθετη χάραξη που ακολουθεί το σχολείο. Ένας επιμήκης όγκος αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα, σε σχήμα Γ, ώστε να ενωθεί με τον κυβικό όγκο κατά μήκος της οδού Μελάμποδος. Η συνολική διάταξη όγκων δημιουργεί μία ανοικτή πλατεία στο κέντρο της σύνθεσης. Υπάρχει ακόμη πρόσβαση μέσω δύο αντιδιαμετρικών εισόδων πλευρικά του οικοπέδου, κατά μήκος της οδού Ηρούς. Οι εισοδοί ορίζουν έναν άξονα κίνησης, ο οποίος σε συνδυασμό με τα ολισθαίνοντα στοιχεία, εντείνουν τη κίνηση προς το κέντρο του οικοπέδου.

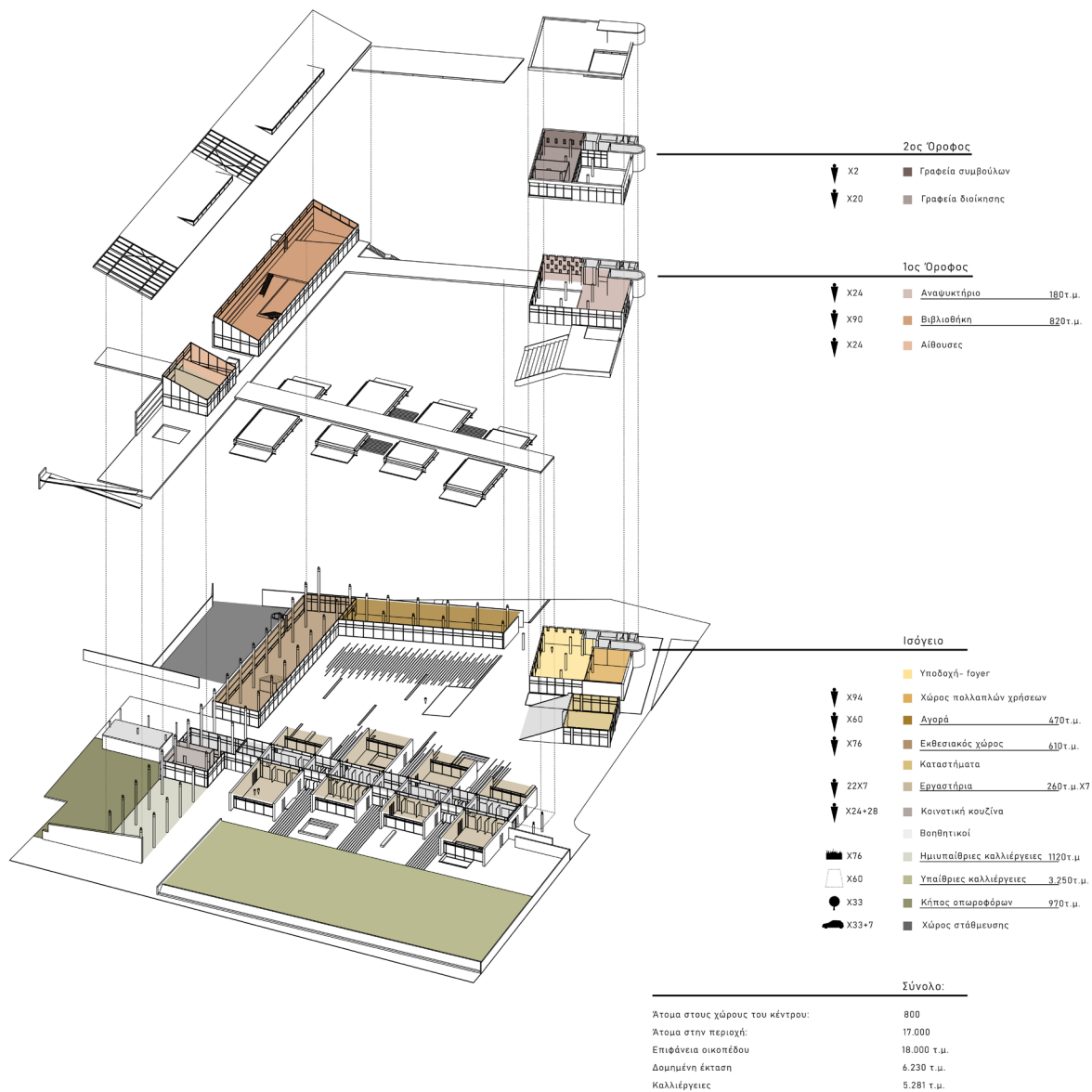
Ο διάδρομος χωρίζει τη σύνθεση σε δύο λειτουργικά τμήματα, το τμήμα των παραγωγικών δραστηριοτήτων του κοινοτικού κέντρου και το τμήμα των υπόλοιπων δραστηριοτήτων που απευθύνονται εξίσου στον επισκέπτη και τους άμεσα εμπλεκόμενους με τις δραστηριότητες του κέντρου. Τέλος υπάρχει μία δευτερεύουσα είσοδος κάθετα στον άξονα της οδού Ζηνοδώρου, στην οποία σημειώνεται μία πιο ήπια κυκλοφορία.

Ο κύριος όγκος της σύνθεσης τοποθετείται στη βόρεια πλευρά του οικοπέδου και στρέφεται προς το νότο, κάτι το οποίο κρίθηκε σκόπιμο καθώς αποφέρει βιοκλιματικά οφέλη. Καθώς το σύνολο των όψεων της σύνθεσης ανοίγεται προς το νότο, οι όγκοι χαρακτηρίζονται από μια εσωστρέφεια προς το κέντρο του οικοπέδου.

Β3.Διαρύθμιση κτηρίου

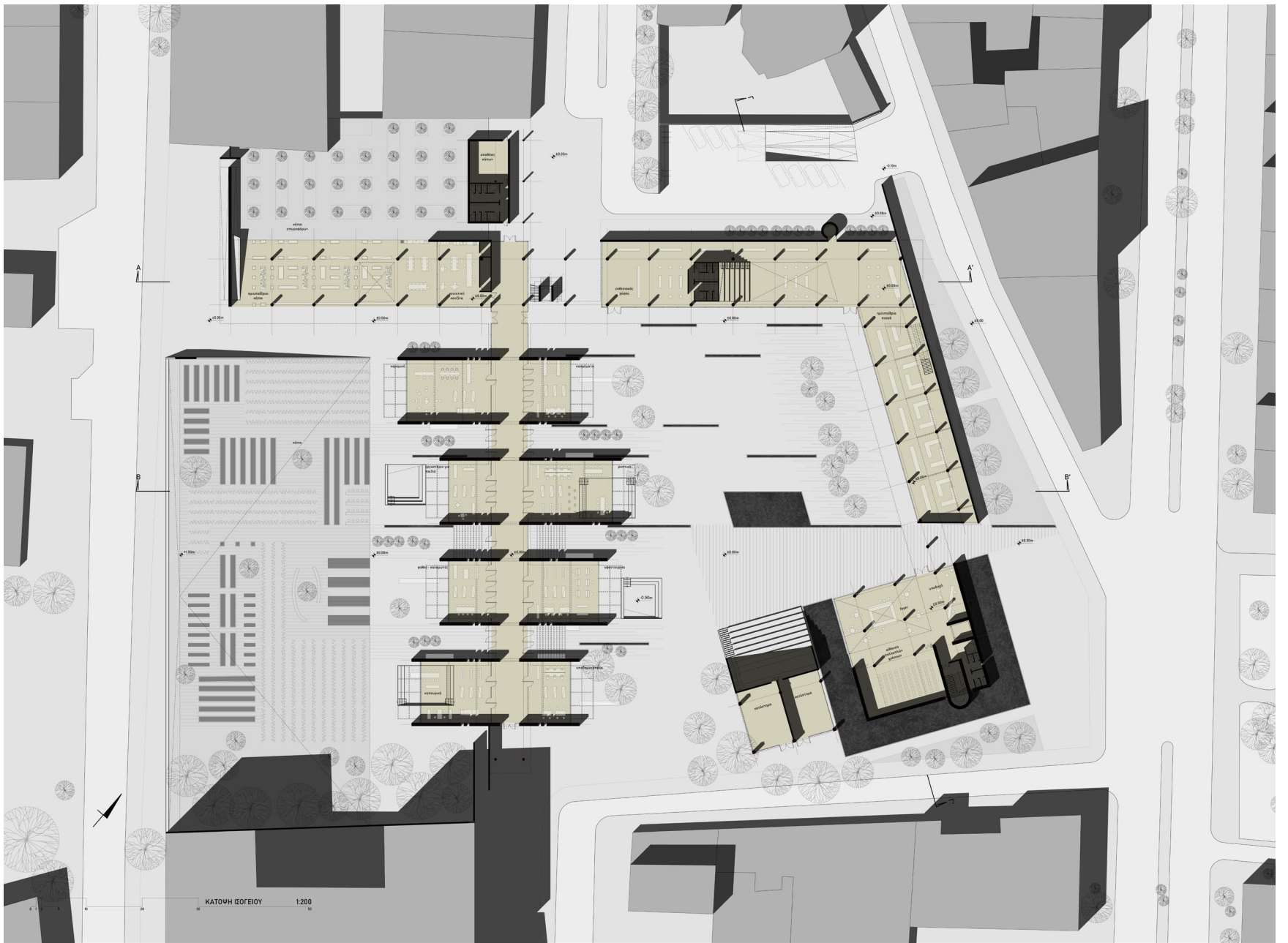
Συνεχίζουμε με μια περιγραφή των κινήσεων του επισκέπτη στο εσωτερικό του κτηρίου καθώς και τη σύνθεση των χωρικών ενότητων. Οι κινήσεις που διαμορφώνουν οι τέσσερις εισοδοί διασταυρώνονται στο ισόγειο τμήμα του κτηρίου. Μια περιμετρική στοά παραλαμβάνει την κίνηση από την κύρια είσοδο στη συμβολή των οδών Μελάμποδος και Λένορμαν και διασχίζει το οικόπεδο ως την δευτερεύουσα είσοδο στην οδό Ζηνοδώρου. Τόσο στον όγκο της κύριας εισόδου όσο και κατά μήκος της περιμετρικής στοάς ο επισκέπτης μπορεί να συναντήσει κατακόρυφες οδεύσεις προς τον όροφο του κτηρίου. Στην απόληξη της περιμετρικής στοάς ο επισκέπτης συναντά ράμπα, η οποία οδηγεί στον όροφο όπου η κίνηση της στοάς συνεχίζεται. Η ροή κίνησης που δημιουργείται στο ισόγειο τμήμα από τις δύο πλευρικές εισόδους οργανώνεται σε διάδρομο που οριοθετείται από όγκους οι οποίοι τον διατρυπούν.

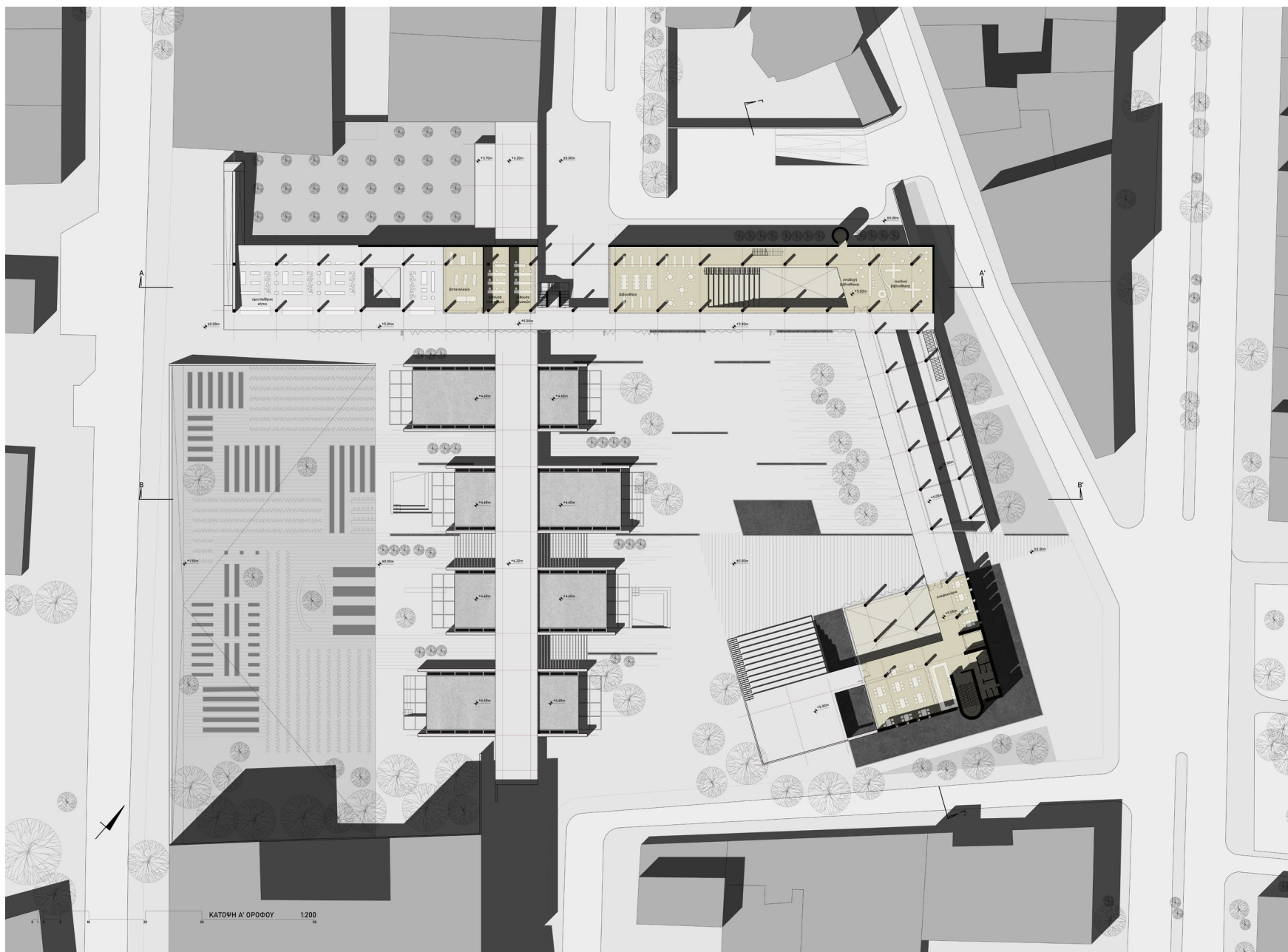

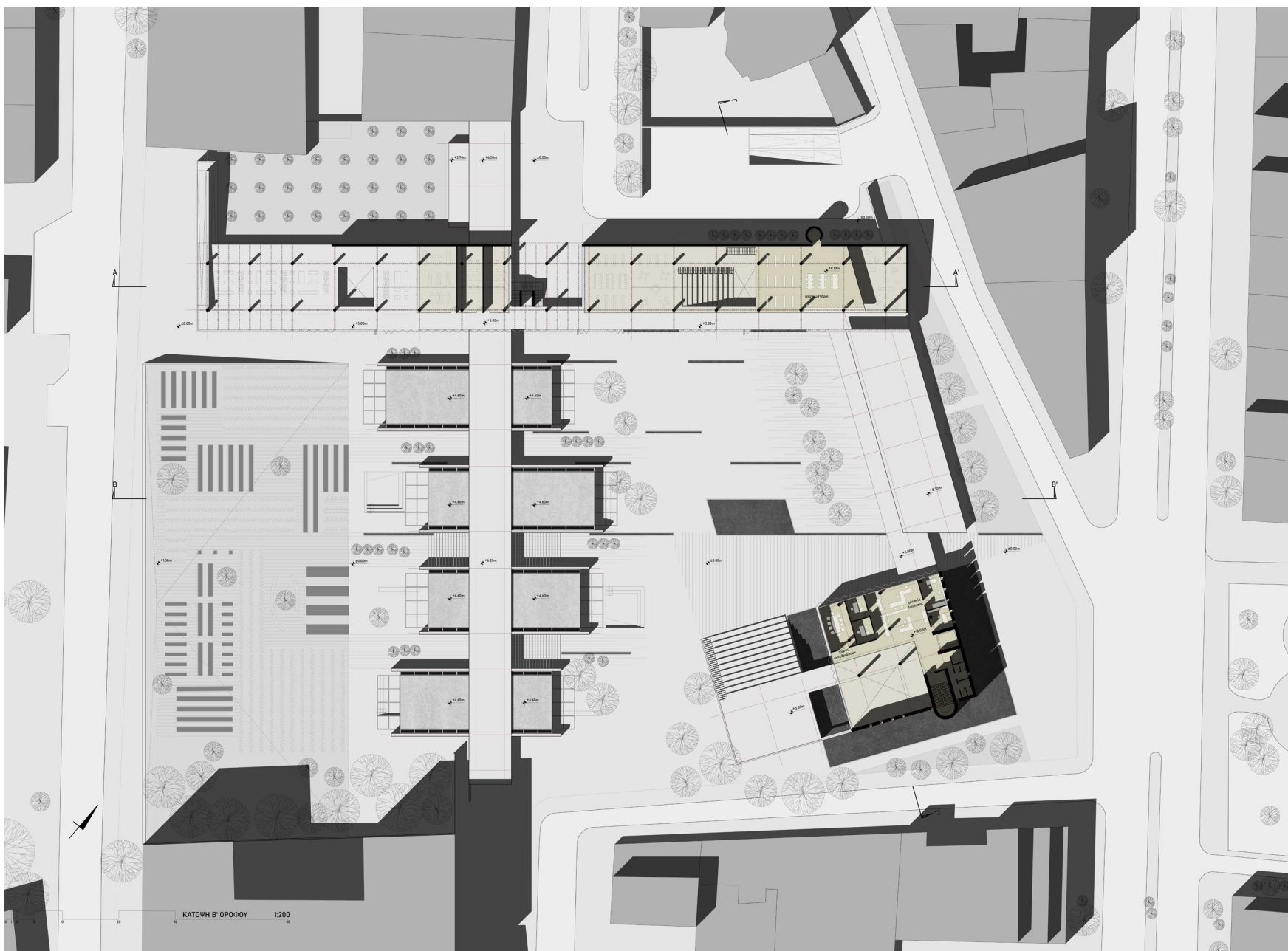
Γ.Σχέδια

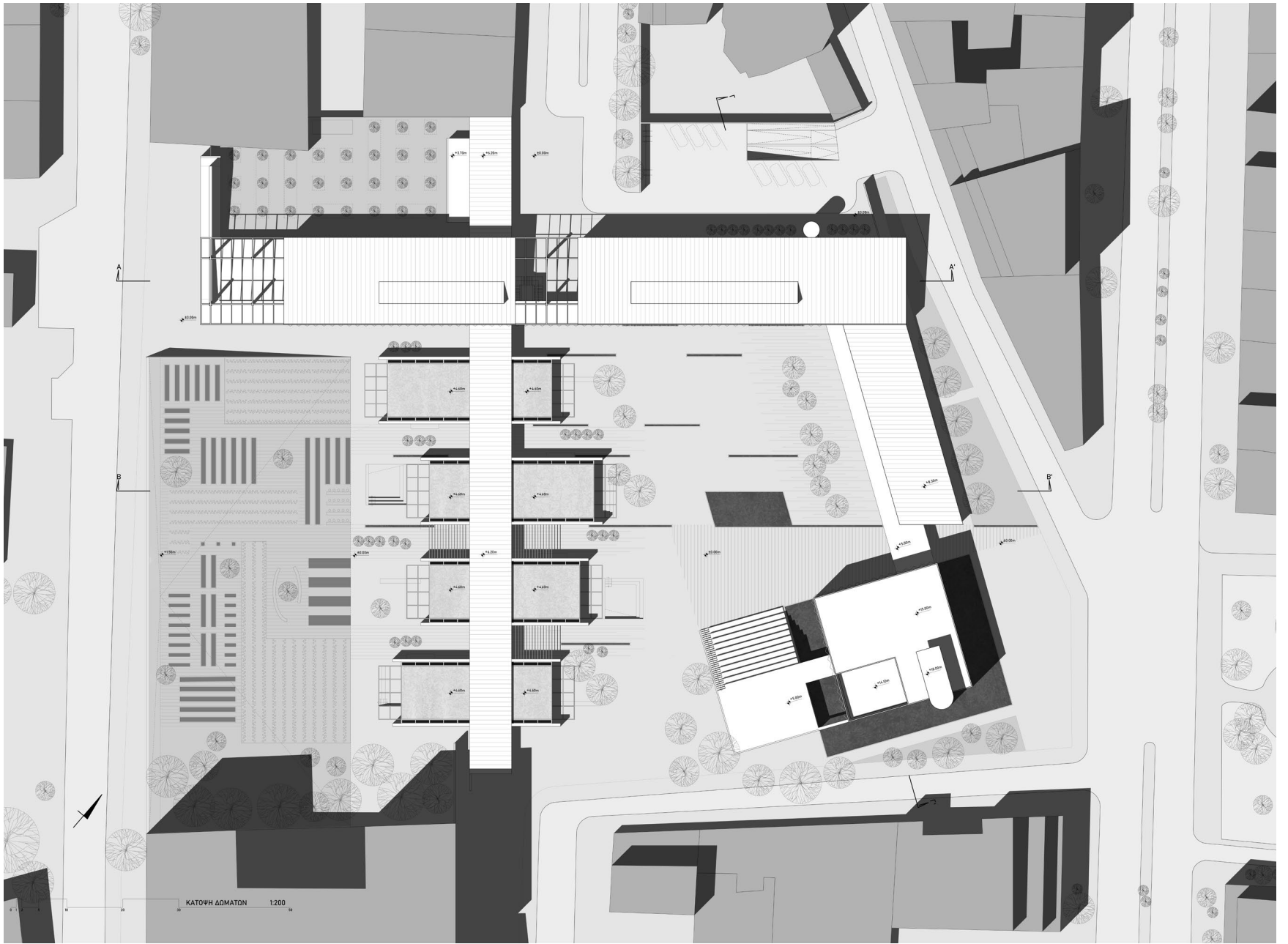
Η κύρια είσοδος επί της συμβολής των οδών Μελάμποδος και Λένορμαν βρλισκεται στον όγκο του κύβου ο οποίος στρέφεται ώστε να παραλάβει την κίνηση της εισόδου. Ο όγκος του κύβου είναι κλειστός προς τον άξονα της Λένορμαν, και ανοίγεται προς το εσωτερικό της σύνθεσης, ενώ περιβάλλεται από στοιχείο νερού το οποίο τον αντικατοπτρίζει διπλασιάζοντας το μέγεθός του μετατρέποντάς τον σε σύμβολο εισόδου. Εισερχόμενος στο κτήριο, ο επισκέπτης συναντά στα αριστερά την υποδοχή, η οποία αναπτύσσεται σε διώροφο τμήμα με split level (τομή γγ), επιτρέποντας τις οπτικές αλληλεπιδράσεις στο χώρο, οι οποίες καθιστούν τον επισκέπτη μέλος ενός συνόλου. Ο όγκος του κύβου διαθέτει ακόμη στο ισόγειο έναν χώρο πολλαπλών χρήσεων τα όρια του οποίου μπορούν να ανοίξουν ενοποιώντας τον με την υποδοχή και ανοίγοντάς τον προς την πλατεία. Στα δεξιά του ο επισκέπτης συναντά την περιμετρική στοά κίνησης, που τον διοχετεύει στην αγορά και τον εκθεσιακό χώρο. Η αγορά είναι τοποθετημένη με την όψη κατά μήκος του άξονα της οδού Μελάμποδος, η οποία γειτνιάζει με τον πολυσύχναστο άξονα της Λένορμαν. Επικοινωνεί άμεσα με την πλατεία του κτηρίου, και οριοθετείται στην όψη από τοίχο με κλοστρά, ο οποίος της προσδίδει διαφάνεια προς την πόλη (όψη γ). Στην αγορά αυτή πωλούνται τα προϊόντα που έχουν παραχθεί από τις παραγωγικές δραστηριότητες του κοινοτικού κέντρου. Σε συνέχεια της αγοράς χωροθετείται ο εκθεσιακός χώρος, όπου εκτίθενται προϊόντα των εργαστηρίων του κέντρου. Οι χώροι αυτοί, οι οποίοι ανοίγονται προς την πλατεία, διαθέτουν φέροντα οργανισμό από υποστυλώματα σε οπισθοχώρηση, επιτρέποντας μια ώσμωση του εσωτερικού με το εξωτερικό. Ακολουθώντας την περιμετρική στοά, ο επισκέπτης συναντά τις κερκίδες που συνδέουν τον ισόγειο εκθεσιακό χώρο με τον όροφο της βιβλιοθήκης. Η κίνηση αυτή έχει βασιστεί στην ιδέα της ενοποίησης των χώρων γνώσης και εκμάθησης, καθώς ο εκθεσιακός χώρος δεν έχει στόχο να ακολουθήσει το στατικό μοντέλου ενός μουσείου, αλλά παρουσίασης των αποτελεσμάτων της γνώσης που αποκομίστηκε από τα εργαστήρια. Συνεχίζοντας την κίνησή του στην περιμετρική στοά, ο επισκέπτης διασταυρώνεται με την κίνηση που διαμορφώνεται από τις πλευρικές εισόδους, καθώς και με τον διάδρομο ο οποίος διατρυπάται από τα εργαστήρια του κοινοτικού κέντρου. Ο διάδρομος αυτός ενεργοποιείται καθώς οι

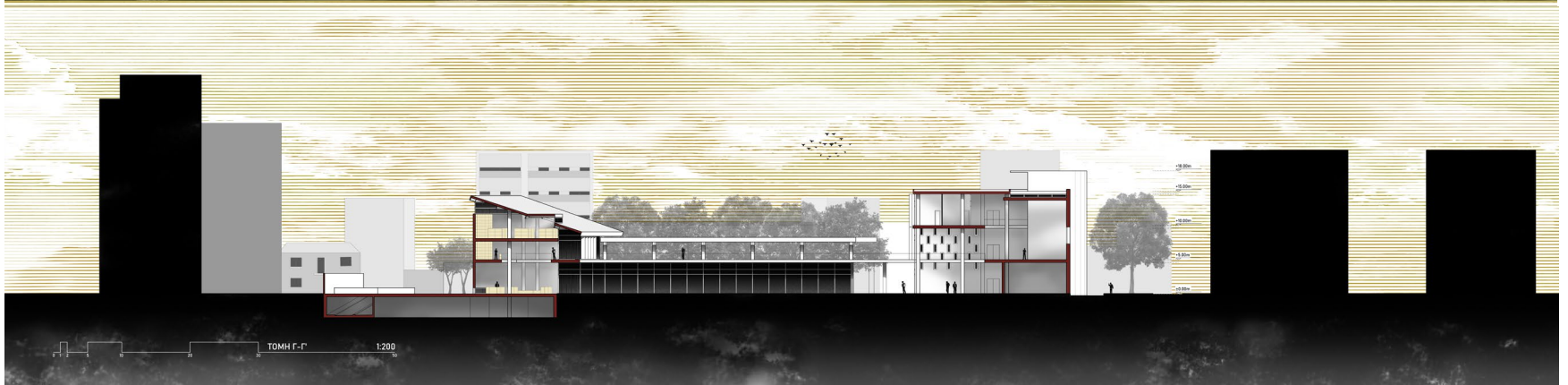
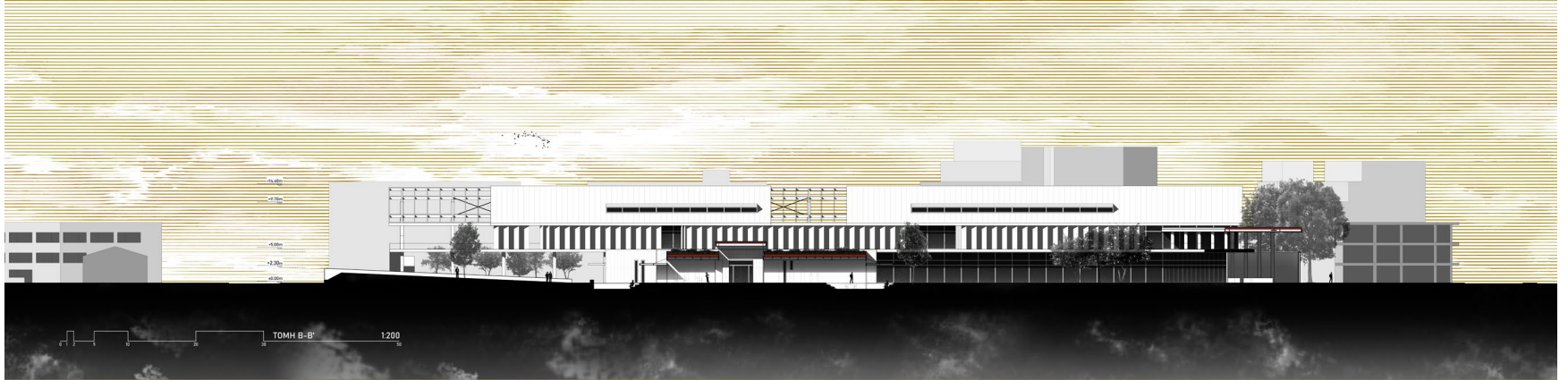
πόρτες των εργαστηρίων έχουν τη δυνατότητα να περιστρέφονται ενοποιώντας τους χώρους, επιτρέποντας την οπτική επικοινωνία και δημιουργώντας ένα περιβάλλον συνεργασίας (τομή αα'). Τα τετραγωνικά που καταλαμβάνουν τα εργαστήρια είναι συσχετισμένα με τον εξοπλισμό που καλούνται να φιλοξενήσουν. Ο φέρων οργανισμός των εργαστηρίων αποτελείται από τοιχία τα οποία τονίζουν τις χαράξεις και προσφέρουν έναν οργανωτικό ρυθμό στη διάταξή τους. Οι χαράξεις αυτές τονίζονται επιπλέον με την υπάρξη γραμμικών στοιχείων νερού στην πλατεία, τα οποία προσφέρουν επιπλέον φυσικό δροσισμό. Τα εργαστήρια εκτονώνονται σε κήπους προς την οδό Ζηνοδώρου η οποία αποτελεί έναν άξονα με ήπια κίνηση, και προς το δημοτικό σχολείο της περιοχής. Οι κήποι φιλοξενούν φυτά τα οποία τους δίνουν τη δυνατότητα να λειτουργούν όλο το χρόνο (διάγραμμα). Η διάταξη των κήπων (+) ενώ η ελαφρά ανοδική κλίση τους δημιουργεί την εντύπωση της εισχώρησης των κήπων στα εργαστήρια, καθώς και ένα όριο προς τον άξονα του δρόμου. Προσπερνώντας τα εργαστήρια, εάν ο επισκέπτης συνεχίσει την κίνησή του στην περιμετρική στοά, καταλήγει στην κοινοτική κουζίνα όπου αξιοποιούνται προϊόντα παραγωγής των κήπων του κοινοτικού κέντρου. Εκατέρωθεν της κουζίνας βρίσκεται κήπος με οπωροφόρα δέντρα, καθώς και ημιυπαίθριοι κήποι που φιλοξενούν φυτά που έχουν ανάγκη κατάλληλο περιβάλλον.

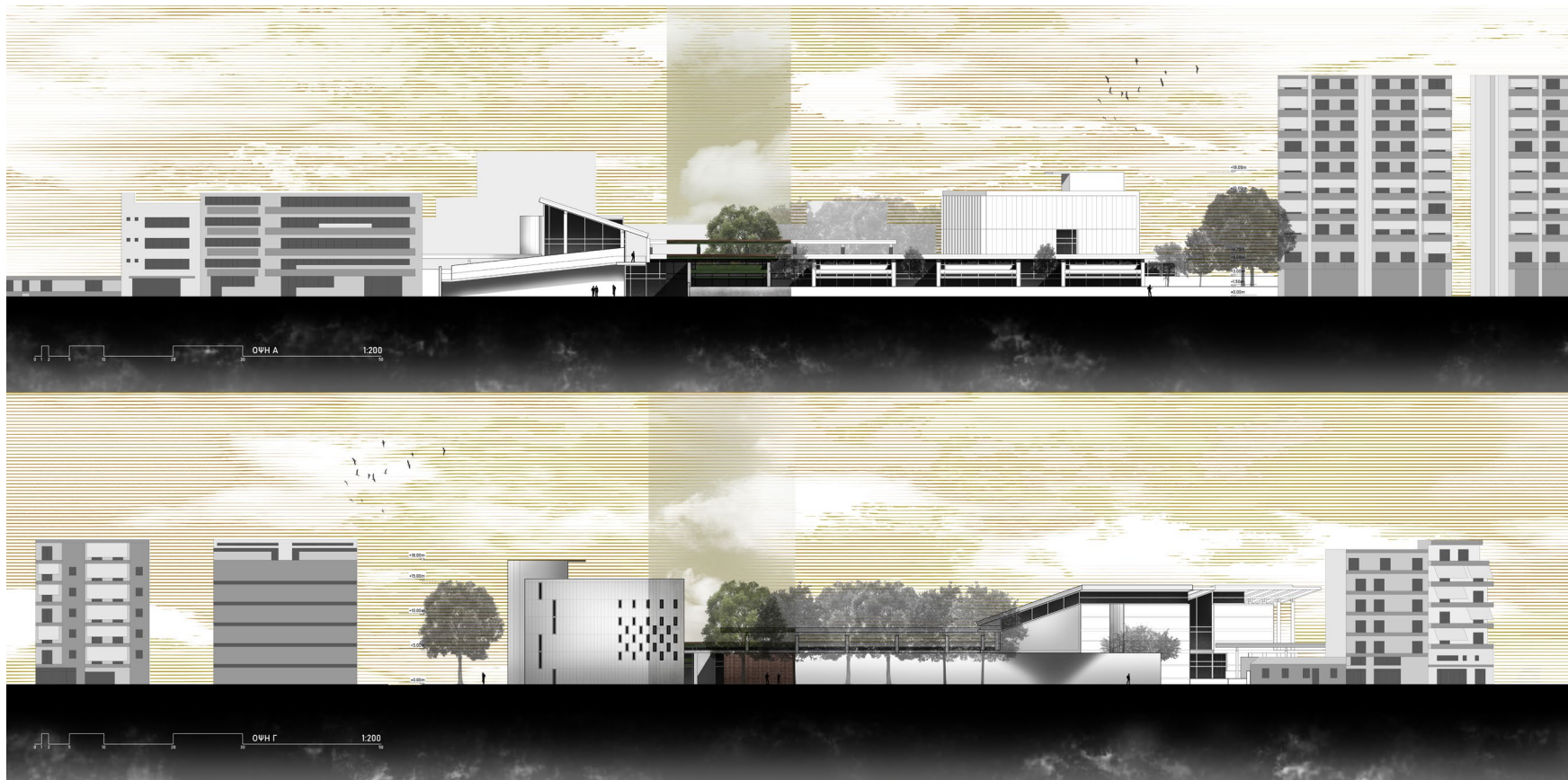

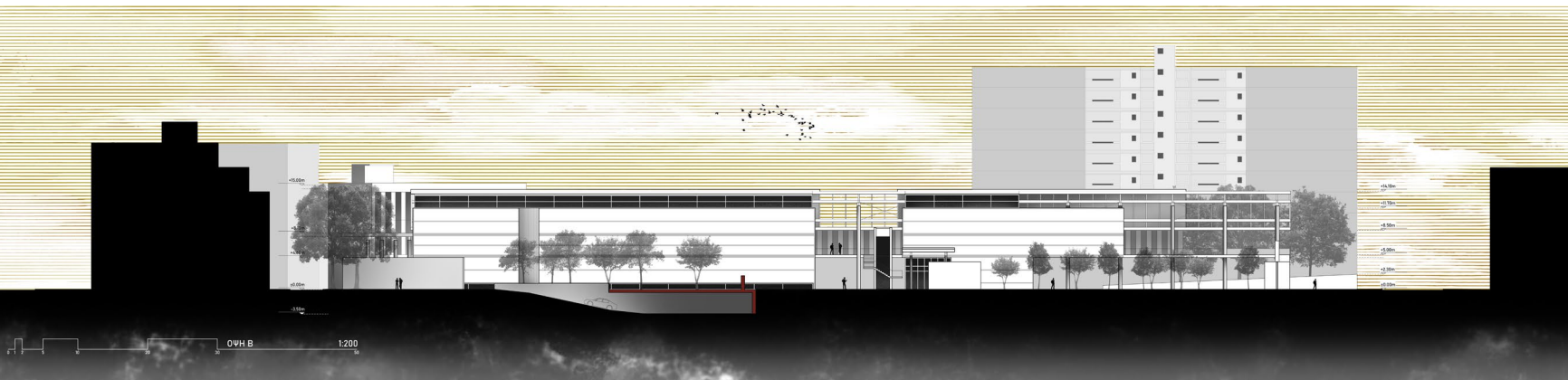

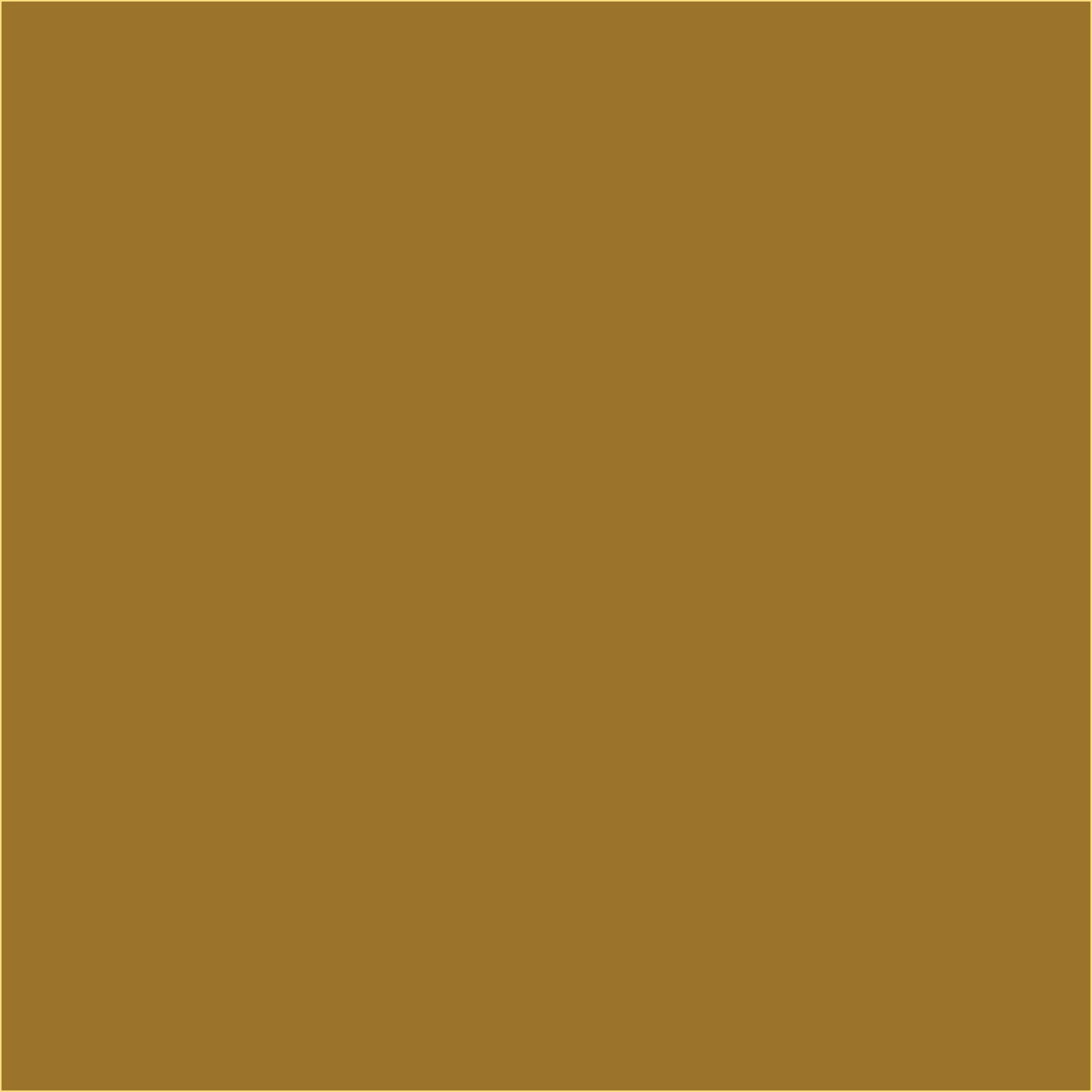

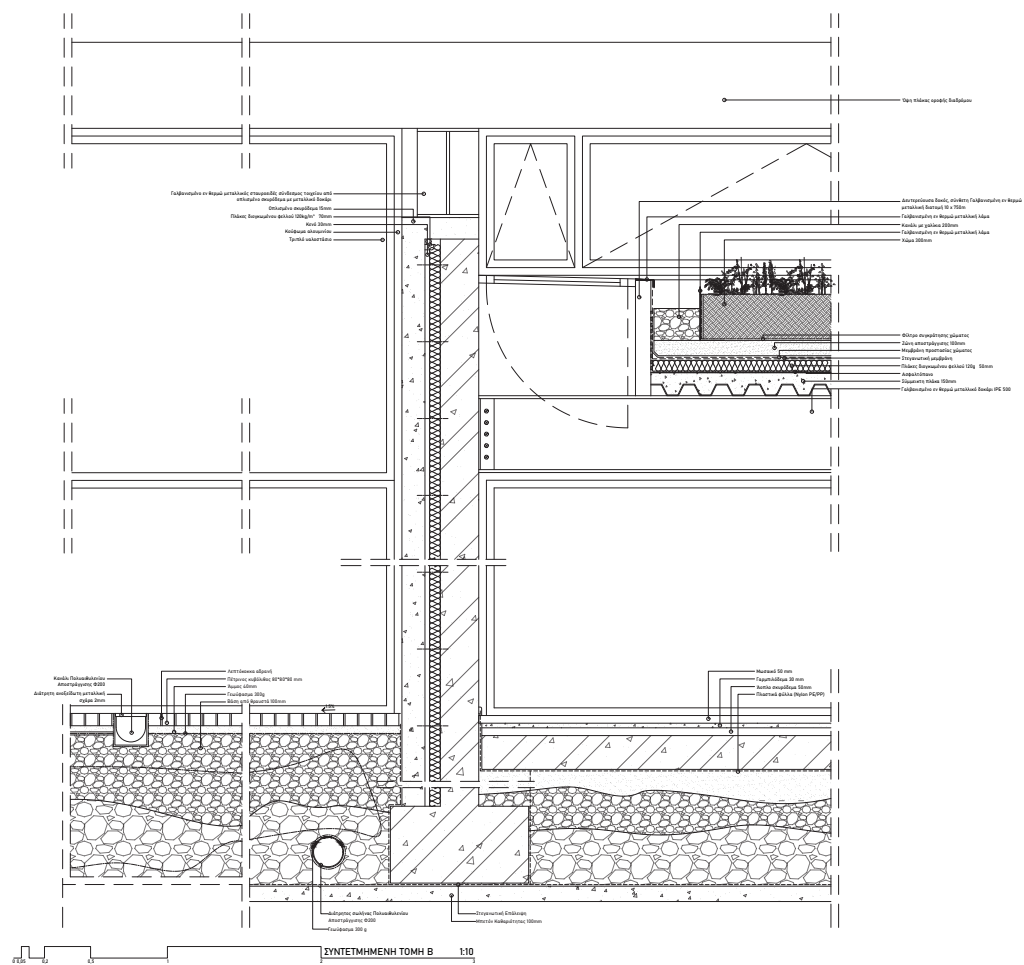

Δ.Λεπτομέρειες σχεδίων

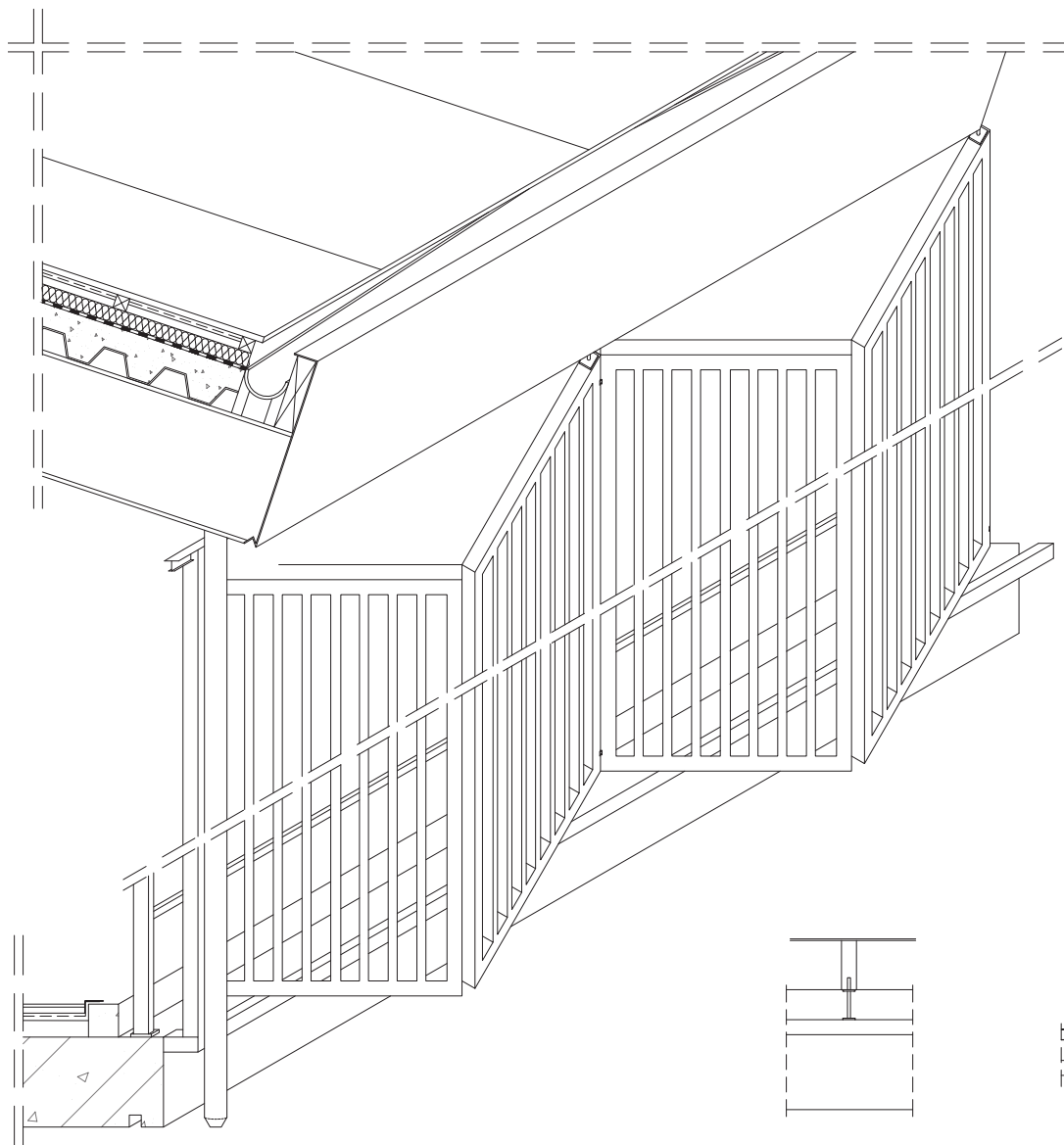
Τα υλικά που επιλέξαμε συμπληρώνουν και συνδέονται με τα χαρακτηριστικά της περιοχής. Προκειμένου να επιτευχθεί μία θερμή ατμόσφαιρα, χρησιμοποιήσαμε πιο γήινους τόνους. Πιο συγκεκριμένα, τα κατακόρυφα φέροντα στοιχεία και οι πλάκες είναι από οπλισμένο σκυρόδεμα, σε αντίθεση με το φέρον οργανισμό της στέγης που είναι μεταλλικός. Η σύνδεση των δύο φορέων προκύπτει από μία μεταλλική σταυροειδές στήριξη που ενώνει τα υποστυλώματα με τα μεταλλικά δοκάρια. Στις μη φέρουσες τοιχοποιίες έχουμε χρησιμοποιήσει τη τυπική κατασκευή με εμφανές τούβλο και θερμομόνωση στο διάκενο. Επιλέξαμε πλάκες από διογκωμένο φελλό ως πιο οικολογικό υλικό με συμφέρουσες ιδιότητες. Τα εσωτερικά δάπεδα ισογείου είναι από μωσαϊκό, του οποίου η κατασκευή θεωρείται κι αυτή οικολογική, ενώ ο πάνω όροφος της βιβλιοθήκης είναι από ξύλο. Για την ομαλή σύνδεση του εσωτερικού και του εξωτερικού χώρου,

τοποθετήσαμε φυσικούς κυβόλιθους στην πλακόστρωση της πλατείας με υπόστρωμα άμμου για να διαπερνά το νερό και να δρα θετικά στο μικροκλίμα.

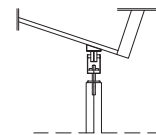
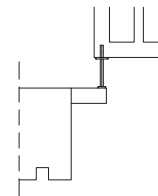
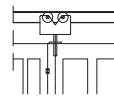
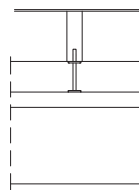
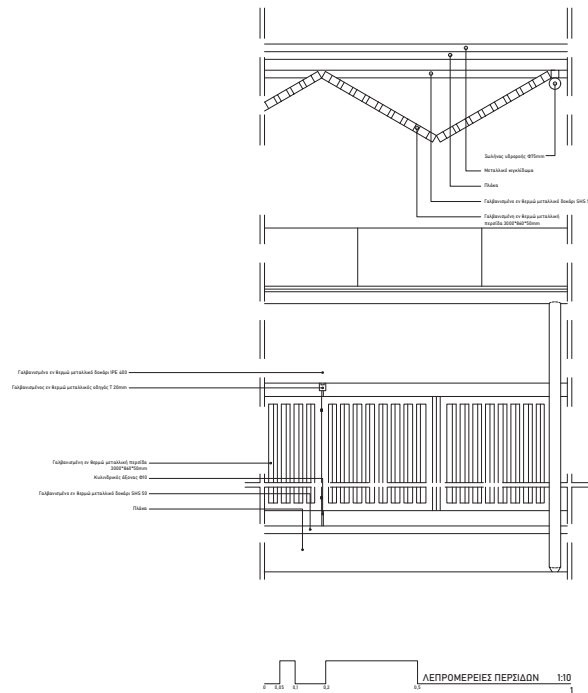
Προχωρώντας στα εργαστήρια, βλέπουμε ότι ο φέρον οργανισμός έχει έρθει στην όψη και γίνεται με διπλή σκυροδετήση, όπου στο διάκενο περιλαμβάνει την θερμομόνωση. Για να καλύψουμε το άνοιγμα των 12 μέτρων, χρησιμοποιήσαμε μεταλλικά δοκάρια IPE500, και σύμμεικτη πλάκα, για να μεγιστοποιηθεί το εσωτερικό ύψος. Από πάνω υπάρχει ένα μη βατό φυτεμένο δώμα με το ελάχιστο ύψος χώματος που απαιτείται για τη φύτευση χαμηλών φυτών. Τέλος, τοποθετήσαμε φωταγωγούς κατά μήκος του τοιχίου για να μεγιστοποιήσουμε τα ηλιακά κέρδη το χειμώνα και να έχουμε φυσικό δροσισμό το καλοκαίρι, ενώ παράλληλα επιτυγχάνουμε φυσικό φωτισμό όλο το έτος.

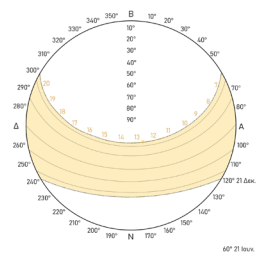

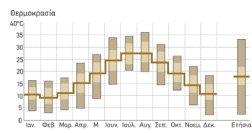
ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΩΝ 15

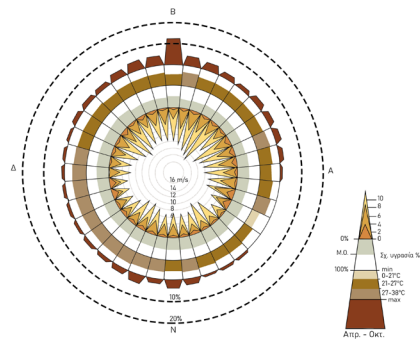
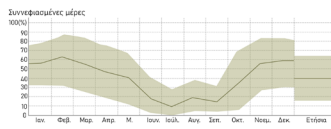
ΕΤΗΣΙΑ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ

Μηνιά	Ιαν	Φεβ	Μαρ	Απρ	Μ	Ιουν	Ιουλ	Αυγ	Σεπ	Οκτ	Νοεμ	Δεκ	Ετήσια
Μέγ. °C	16	16	17.5	24	28	34	35	34	31	26	22	18	33
Μέδ. °C	11	9	12	15	20	25	27	28	26	19	15	11	17.5
Ελαχ. °C	4	3	4	9	9	14.5	21	20	14	12	6	3	3

ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Μηνιά	Ιαν	Φεβ	Μαρ	Απρ	Μ	Ιουν	Ιουλ	Αυγ	Σεπ	Οκτ	Νοεμ	Δεκ	Ετήσια
Μ.Ο. σχετική υγρασία %	72	71	68	61	58	51	48	49	56	66	73	73	62
Συννεφιασμένες μέρες %	58	63	55	48	41	18	10	19	35	55	66	60	40
Μέση ταχύτητα ανέμου m/s	4.8	5.3	5.4	5	4.7	5.4	4.5	4.3	5.5	5.2	4.1	4.4	5
Επιπτώσεις Άνεμου	BA	BA	BA	NS	NS	NS	BA	BA	BA	BA	BA	BA	BA

36. Βιοκλιματικό διάγραμμα εργαστηρίων
Πηγή: Ίδια σχεδίαση

Δ5.Τρισδιάστατο μοντέλο

Σε μία προσπάθεια απεικόνισης της αίσθησης του κτιρίου όταν βρίσκεσαι μέσα, φτιάξαμε ένα τρισδιάστατο μοντέλο. Πάνω βρίσκεται η πλατεία από την πλευρά της έκθεσης, διακρίνοντας τις κερκίδες και το κεντρικό δημόσιο χώρο όπου θα μαζεύεται ο κόσμος και κάτω είναι το εσωτερικό του διαδρόμου στα εργαστήρια.

41.Εξωτερικός διάδρομος εργαστηρίων
42.Υπαίθριοι κήποι
Πηγή:Ιδία σχεδίαση

Ε.Βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία

4. Ελένη Σπ. Μπάνου, "Ακαδημία Πλάτωνος" σελίδα 15, Εφορεία Αρχαιοτήτων Αθηνών. Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Αθήνα 2015
5. Μπίρης Κ., Αι Αθήναι: ΑΠΟ ΤΟΥ 19ου ΕΙΣ ΤΟΝ 20ον ΑΙΩΝΑ, Μέλισσα, Αθήνα, 2005.
6. Μουλαρά Σ., Τριανταφύλλου Μ., 2011, Διερεύνηση των παραγόντων που επηρεάζουν τις δυναμικές εξέλιξης στην Ακαδημία Πλάτωνος, μεταπτυχιακή σπουδασική εργασία στο μάθημα " Χωρική ολοκλήρωση σε παγκόσμιο και τοπικό επίπεδο. Επιπτώσεις για τη θεωρία και τις ρυθμιστικές πολιτικές", Αθήνα: ΕΜΠ, Σχολή Αρχιτεκτόνων, ΔΠΜΣ, κατεύθυνση Β'.
7. Περπινιά Σοφία, Τσελεμέγκου Λορενα, Χάγιου Κάτια (Διδάσκουσα Παναγιωτάτου Ελίζα), Το ζήτημα της μεθοδολογίας και της θεωρίας στο σχεδιασμό του χώρου, Ε.ΜΠ., Αθήνα ,2014.
9. Καλαντίδης Γ., Η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας, Αρχιτέκτονες, περιοδικό ΣΑΔΑΣ, τεύχος 11/1998.

Ιστοσελίδες

1. El.wikipedia.org. n.d. Διαπολιτισμική εκπαίδευση - Βικιπαίδεια. [online] Available at: < <https://el.wikipedia.org/> [Accessed 5 July 2022].
2. Αρτέμη, Ε., 2015. Διαπολιτισμικότητα, πολυπολιτισμικότητα, ξενοφοβία και εθνική ταυτότητα. [online] Πεμπτουσία. Available at: <<https://www.pemptousia.gr/2015/08/diapolitismikotita-polipolitismikotita-xenofobia-ke-ethniki-taftotita/>> [Accessed 5 July 2022].
3. El.wikipedia.org. n.d. Ακαδημία Πλάτωνος (Αθήνα). [online] Available at: <<https://el.wikipedia.org>> [Accessed 5 July 2022].
10. Itia.ntua.gr. n.d. [online] Available at: <<http://www.itia.ntua.gr/archive/kephisos/>> [Accessed 5 July 2022].
13. Rick Van Urk, 2022. How can a community center contribute to social cohesion?. Bachelor. University of Twente.
14. En.wikipedia.org. n.d. Community centre - Wikipedia. [online] Available at: <https://en.wikipedia.org/wiki/Community_centre> [Accessed 5 July 2022].
15. Ioannina.gr. n.d. Σε λειτουργία το Διαπολιτισμικό Κέντρο Κοινωνικής Ένταξης – Δήμος Ιωαννιτών. [online] Available at: <<https://www.ioannina.gr>> [Accessed 5 July 2022].
16. world-architects. 2015. SOS Children's Villages Lavezzorio Community Center. [online] Available at: <<https://www.world-architects.com/en/studio-gang-chicago/project/sos-children-s-villages-lavezzorio-community-center>> [Accessed 5 July 2022].
17. InBáze, z. s. 2020. InBáze 2020 Community Center II. - InBáze, z. s.. [online] Available at: <<https://inbaze.cz/en/op-ppr-inbaze-2020-community-center-ii/>> [Accessed 5 July 2022].
18. "Δράσεις περιβαλλοντικού ισοζυγίου 2015" Απαλλοτρίωση κοινοχρηστού χώρου στο Ο.Τ. 115/75, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
19. Kypseli Municipal Market. n.d. #OloiMiaKipseli. [online] Available at: <<https://agorakypselis.gr/oloimiakipseli/>> [Accessed 5 July 2022].
20. Lacombe, S., 2014. Le Pamphlet | La place du Théâtre. [online] Le Pamphlet. Available at: <<http://lepamphlet.com/2014/06/11/place-du-theatre/>> [Accessed 5 July 2022].
21. Jarz, H., 2010. Artist's Colony Market / Atelier Architects. [online] ArchDaily. Available at: <<https://www.archdaily.com/97149/artists-colony-market-atelier-architects>> [Accessed 5 July 2022].

Εικόνες

1. Ioannina.gr. n.d. Σε λειτουργία το Διαπολιτισμικό Κέντρο Κοινωνικής Ένταξης – Δήμος Ιωαννιτών. [online] Available at: <<https://www.ioannina.gr>> [Accessed 5 July 2022].
2. world-architects. 2015. SOS Children's Villages Lavezzorio Community Center. [online] Available at: <<https://www.world-architects.com/en/studio-gang-chicago/project/sos-children-s-villages-lavezzorio-community-center>> [Accessed 5 July 2022].
3. InBáze, z. s. 2020. InBáze 2020 Community Center II. - InBáze, z. s.. [online] Available at: <<https://inbaze.cz/en/op-ppr-inbaze-2020-community-center-ii/>> [Accessed 5 July 2022].
4. Kreinin, H., n.d. Krakow Community Gardens. [online] The Innovation in Politics Institute. Available at: <<https://innovationinpolitics.eu/showroom/project/krakow-community-gardens/>> [Accessed 5 July 2022].

5. Cambien, A., 2022. Le jardin partagé...entre utopie sociale et projet urbain ! | Le développement durable sur le territoire du Grand Lyon. [online] Blogs.grandlyon.com. Available at: <<https://blogs.grandlyon.com/developpementdurable/le-clin-doeil-du-mois-de-juin-un-jardin-partageentre-une-utopie-sociale-et-un-projet-urbain/>> [Accessed 5 July 2022].
6. Dad. n.d. Δημοτικοί Λαχανόκηποι. [online] Available at: <<https://dad.gr/environment/perivallon/dimotikoi-lachanokipoi/>> [Accessed 5 July 2022].
7. Kypseli Municipal Market. n.d. #OloiMiaKipseli. [online] Available at: <<https://agorakypselis.gr/oloimiakipseli/>> [Accessed 5 July 2022].
8. Lacombe, S., 2014. Le Pamphlet | La place du Théâtre. [online] Le Pamphlet. Available at: <<http://lepamphlet.com/2014/06/11/place-du-theatre/>> [Accessed 5 July 2022].
9. Jarz, H., 2010. Artist's Colony Market / Atelier Architects. [online] ArchDaily. Available at: <<https://www.archdaily.com/97149/artists-colony-market-atelier-architects>> [Accessed 5 July 2022].

